

DETEKTIV

ISSN 1580-2116

Isto VII / številka 1-2 / november-december 2008

Uvodnik

Ob koncu mandata

Janko Trivunović

Spoštovane kolegice in kolegi detektiv!

Po krajšem premoru je luč sveta ponovno zagledalo naše glasilo »Detektiv«. Kljub nenehnim naporom s strani Upravnega odbora zbornice in večkratnim pozivom članom zbornice, naj dodajo svoj prispevek k vsebinskemu delu glasila, nam žal ne uspe, da bi glasilo izdali vsaj enkrat letno.

K zadnji izdaji glasila je bilo kar nekaj pripomb, da je naše glasilo, glasilo le nekaterih detektivov, ki ga izrabljajo za lastno promocijo. UO je na svojih sejah večkrat obravnaval pomen izdaje glasila in se odločal, ali nadaljevati s takšno obliko izdaje glasila, ki je za zbornico sorazmerno drago, ali glasilo izdati v elektronski obliki (pdf). Pa vendar je bistvo vsega v tem, da je kakovostnih člankov za izdajo glasila premalo, ali pa so pisci vedno eni in isti. Tokrat smo zbrali nekaj kvalitetnih člankov detektivov, da glasilo lahko izide. Izdaja te številke glasila sovpada tudi z iztekom mandata sedanjega vodstva zbornice in njenih organov, zato se bom dotaknil našega dela v tem mandatu.

Na prvem mestu bi se zahvalil kolegicam in kolegom, članom UO ter sekretarju, za dobro opravljeno delo, saj je to prvo vodstvo zbornice, ki je uspešno končalo štiriletni mandat. Ob nastopu mandata, ko je vse kazalo, da bo zbornica razpadla, smo uspeli strniti vrste, izkoristili naše znanje in izkušnje iz preteklih let. Tako danes lahko z veseljem rečem, da zbornica opravlja tiste naloge, za katere je ustanovljena. Vzdušje in pomoč med člani se je bistveno izboljšalo. V teh letih smo se srečevali z različnimi težavami, katere smo sproti reševali, in to zelo uspešno. Uspeli smo izboljšati sodelovanje z vsemi subjekti, predvsem Ministrstvom za notranje zadeve, Inšpektoratom RS za notranje zadeve, Fakulteto za varnostne vede (kateri se ob tej priložnosti posebej zahvaljujem) ter z drugimi organi in institucijami, ki so za detektivsko dejavnost najbolj pomembni. Uspešno smo opravili mednarodno povezovanje s krovno organizacijo IKD in z drugimi detektivskimi združenji, povečali smo število kandidatov za detektivski izpit in zelo uspešno izpeljali nekatera izobraževanja detektivov.

S pomočjo Fakultete za varnostne vede smo organizirali strokovni posvet pod naslovom »Način zbiranja in posredovanja informacij«,

V TEJ ŠTEVILKI

Uvodnik predsednika	1
Mednarodna dejavnost zbornice	2
Razmišljanje o detektivskem delu v Sloveniji	4
Uspešen primer iz prakse	6
Iskanje nepremičnin in njihovih lastnikov preko spleta	7
Pasti preizkusa alkoholiziranosti zaposlenih	10
Zanimanje za detektivski poklic	13
Strokovno izpopolnjevanje detektivov	33
Pogodbeno neposredno opazovanje kot način zbiranja dokazov	33
Način opravljanja pregledov	37
Cenjeni ali ceneni	41
Seznam detektivov z veljavnimi licencami	42

PRILOGE

Zakona o detektivski dejavnosti (ZDD-UPB3)	15
Pravilnik o programu in postopku opravljanja detektivskega izpita kandidatov za pridobitev licence za opravljanje detektivske dejavnosti	23
Načelno mnenje št. 119 Komisije za preprečevanje korupcije	25
Stališče zbornice o nezakonitem delovanju detektivov	28
Zdravstveni osebni podatki - mnenje informacijske pooblaščenke	30
Kazalo Detektiv, letnik 5.	32
Kazalo Detektiv, letnik 6.	32

uradne ure DeZRS
ponedeljek, sreda in petek
od 10^h do 12^h

01/511 39 60
faks: 01/511 39 61

na sedežu zbornice Stegne 21, 1000 Ljubljana
Poslovna stavba Iskra Sistemi / soba 185
Sekretar Drago Kupnik, GSM 041/628 021

detektivska-zbornica@siol.net
www.detektivska-zbornica-rs.si

katerega so se udeležili profesorji fakultete, predstavniki MNZ, Inšpektorata RS za notranje zadeve, Komisije za preprečevanje korupcije, Varuha človekovih pravic. Vse to je dokaz, da je bilo delo UO zelo dobro. Kljub nekaterim očitkom, da se je zbornica na nekatere dogodke odzivala prepozno, moram poudariti, da smo vse dogodke (tako tiste, ki so bili odmevni v javnosti, kot tudi ostale ter pritožbe zoper detektive) redno obravnavali in se sprotno odzivali ter zavzemali naša skupna stališča ter jih posredovali javnosti, MNZ, Inšpektoratu RS za notranje zadeve, Komisiji za preprečevanje korupcije, Varuhu človekovih pravic in drugim. V zadnjem letu smo se veliko ukvarjali s spremembami in dopolnitvami Zakona o detektivski dejavnosti (ZDD) oziroma njegovo uskladitvijo z Evropsko direktivo 2006/123 ES. Tudi v tem primeru se je pokazalo, kako so lahko organi in posamezni člani zbornice uspešni, če so med seboj usklajeni. Pri tem gre zahvala vsem, ki so podali svoja mnenja in predloge, ne glede na to ali so bila ta kritična ali ne, da smo lahko dokončno izoblikovali naše predloge sprememb in dopolnitev ZDD. Usoda naših predlogov sprememb in dopolnitev ZDD pa je še vedno odvisna od predlagatelja (MNZ) in sprejema zakona v Državnem zboru. V prihodnosti je potrebno dokončati navedeno spremembo ZDD, dopolniti Statut zbornice, sprejeti Pravilnik o častnem članstvu in podeliti nekaj nazivov častnega člana zbornice, kljub stroškom, ki bodo s tem nastali.

Pri nadaljnjih izdajah glasila »Detektiv«, ki je za zbornico velik finančni strošek, je na tem mestu potrebno poudariti pomembnost glasila »Detektiv« z različnimi strokovnimi prispevki vseh članov zbornice.

Povezovanje z detektivi sosednjih in ostalih državah

Mednarodna dejavnost zbornice

Janko Trivunović in Bernarda Rat Škrabar

Mednarodno povezovanje in sodelovanje Detektivske zbornice Republike Slovenije z mednarodnimi združenji detektivov se je začelo aktivneje po letu 2005, čeprav smo v Zakonu o detektivski dejavnosti že v letu 2003 opredelili način opravljanja detektivske dejavnosti tujih detek-

Madžarske podpisali prvi Mednarodni sporazum o strokovnem sodelovanju in pospežitvi detektivske dejavnosti. Od takrat dalje smo se redno udeleževali njihovih kongresov, prav tako pa so se kolegi iz Madžarske večkrat udeležili naših sej UO, kjer smo izmenjali strokovne izkušnje. V

Podpis sporazuma med Republiko Srpsko - BiH in DeZRS. Foto: Janko Trivunović

tivov v Sloveniji. V programskih usmeritvah zbornice smo jasno opredelili mednarodno povezovanje kot prioriteto dejavnost zbornice, ki ne sme biti domena le posameznih detektivov, ki so včlanjeni v različna individualna detektivska združenja, ampak zbornice kot institucije.

Novoizvoljeno vodstvo je mednarodno povezovanje uvrstilo med prioritete naloge zbornice. Po daljšem iskanju stikov, dogovarjanju, dopisovanju, izmenjavi mnenj, ipd, smo maja 2006 v Debrecenu, s kolegi iz Republike

Debrecenu smo se srečali tudi s predstavniki Mednarodne krovnice organizacije IKD (Internationale Kommission der Detektiv-Verbande), www.i-k-d.com, kjer smo dobili prve informacije o pogojih članstva v tej organizaciji ter začeli s pripravami za včlanitev Detektivske zbornice Republike Slovenije v IKD. Tako smo IKD-ju že v začetku leta 2007 posredovali prve podatke in nato še akte zbornice (zakon, statut, kodeks ipd.), kar je bil pogoj za sprejem v članstvo. Konec septembra 2007 smo na skupšči-

ni IKD v Kopenhagnu na Danskem bili sprejeti v polnopravno članstvo.

IKD je krovna organizacija, katera združuje zbornice detektivov in posameznike iz vsega sveta. Ustanovljena je bila leta 1964. Trenutno ima IKD 27 članic. Velja poudariti, da ima IKD tendenco širitve po celem svetu, kar nakazuje tudi dejstvo, da so za včlanitev zainteresirane tudi države kot so: Belgija, Portugalska, Brazilija, Malta, Turčija, Indija, katerim je že bilo dodeljeno prehodno članstvo. Sedež organizacije je na Dunaju. Strateški cilji in prizadevanja IKD pa so dvig, vzdrževanje in ohranjanje visokih standardov detektivske dejavnosti, oblikovanje etičnega kodeksa, poenotenje minimalnih standardov in licenciranja v EU in širše po svetu ter oblikovanje enotnega izobraževalnega sistema za detektive. Od sprejema v polnopravno članstvo so se predstavniki zbornice udeležili skupščin IKD v Nemčiji, Španiji in Angliji.

Glavne aktivnosti IKD so bile usmerjene na sprejem minimalnih standardov, ki naj bi jih izpolnjevali detektivi v posameznih državah (starost, izobrazba, nekaznovanost, detektivski izpit). Ti standardi so bili sprejeti na skupščini oktobra 2007 v Zaragozi v Španiji. Danes so dejavnosti IKD-ja usmerjene v sprejem eno-

Predsednik DeZRS, Janko Trivunović, v pogovoru s kolegi drugih držav.

tnega programa detektivskega izpita za opravljanje detektivske dejavnosti, za vse detektive članic IKD ter usklajevanje detektivske dejavnosti z Evropsko direktivo 2006/123 ES o prostem pretoku blaga in storitev. Detektivska zbornica Republike Slovenije je uspela predstaviti mednarodnemu združenju IKD detektivsko dejavnost v Republiki Sloveniji, z vso normativno dejavnostjo, ki je med boljšimi v EU.

V začetku leta 2007 so se na našo zbornico obrnili predstavniki detektivov iz Republike Srbske - BiH, ki jih zastopa »Defendologija centar za bezbjednostna, sociološka i kriminološka istraživanja«, zaradi pomoči pri pripravi oz. spremembi zakono-

daje na detektivskem področju. Marca 2008 smo z navedenim združenjem podpisali Mednarodni sporazum o sodelovanju, maja 2008 pa smo skupaj izdali Priročnik za detektive pod nazivom »Detektivska dejavnost – teoretični in praktični aspekti po standardih EU«, ki je sicer napisan v srbskem jeziku, zbornica pa je podelila vsakemu članu po en izvod. V prihodnosti bi bilo potrebno poglobiti sodelovanje s kolegi iz Hrvaške (individualno sodelovanje z njimi poteka že sedaj odlično) ter s kolegi iz Srbije in Makedonije, saj so interesi tako tujih kot naših podjetij na teh območjih, čedalje bolj prisotni.

IKD
Internationale Kommission
der Detektiv-Verbande

www.i-k-d.com

DETEKTIVSKA
ZBORNICA
REPUBLIKE
SLOVENIJE

DETEKTIV

Glasilo DeZRS

Izdaja: Detektivska zbornica
Republike Slovenije
Stegne 21, 1000 Ljubljana

Tel.: 01/511 39 60

Faks: 01/511 39 61

detektivska-zbornica@siol.net
www.detektivska-zbornica-rs.si

Uredniški odbor:

predsednik: Danilo Zorn

člana: Drago Kupnik in Boris Peršak

Besedila niso lektorirana.

Člani prejmejo glasilo brezplačno.

ISSN 1580-2116

Grafična priprava in tisk: Gapro d.o.o.

Naklada: 400 izvodov

Sprememba in dopolnitev Zakona o detektivski dejavnosti je nujna

O detektivskem delu v Sloveniji

Silvo Petek

Zakon o detektivski dejavnosti je specialni predpis, ki ga morajo upoštevati detektivi, ki svoje storitve ponujajo v Sloveniji. Seveda pa morajo poleg ustave upoštevati tudi ostalo zakonodajo.

Država je detektivom omogočila, da ponujajo svoje storitve tako fizičnim kot pravnim osebam, predvsem na področjih, ki jih država s svojimi organi ne obvladuje. Detektivsko delo bi naj bilo torej pomembno dopolnilo zagotavljanja varnosti v Sloveniji. Če je to res, potem morajo biti detektivi učinkoviti in kvalitetni, zato za svoje delo potrebujejo dobro zakonsko osnovo.

Uporabniki detektivskih storitev od detektivov seveda pričakujejo, da bodo za svoj denar dobili takšne informacije in dokaze, ki jih bodo v morebitnih kasnejših postopkih lahko koristno uporabili, pa tudi, da bodo drugi organi in organizacije detektivske informacije in dokaze upoštevali. Pričakujejo torej uporabno korist, saj v nasprotnem primeru uporaba detektivskih storitev ni zanimiva in pomeni samo nepotreben strošek.

Številne polemike, poskusi diskreditacij posameznih detektivov ter negativna mnenja raznih državnih institucij (komisij) nakazujejo na razmišljanje, da z Zakonom o detektivski dejavnosti nekaj ni v redu, da nekaj manjka, da bi ga bilo potrebno spremeniti in dopolniti.

Če pogledamo načelno mnenje Komisije za preprečevanje korupcije, številka 119, ki govori o kršitvi Zakona o detektivski dejavnosti s strani detektiva, ki je poskušal v interesu naročni-

ka pridobiti in zbrati dokaze in informacije o zlorabi pravice do zadržanosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe, se zdi, da ima komisija prav. Komisija ima prav, če se Zakon o detektivski dejavnosti bere tako, kot je napisan. Vendar se je po drugi strani potrebno vprašati, na kakšen način pa lahko detektiv sploh ugotovi zgoraj navedeno disciplinsko kršitev. Zgolj s tem, da se globoko zamisli v svoji pisarni in napiše poročilo ter stranki svoje razmišljanje »mastno« zaračuna, zagotovo ne. Kako je sploh mogoče ugotoviti, kam se po končanem delu nameni oseba, ki zlorablja pravice do povračila stroškov prevoza. Ali je to sploh mogoče ugotoviti, če osebe ne opazuješ in zasleduješ? Vsakdo, ki trezno razmišlja ve, da je to nemogoče. Nenazadnje, če bi naročniki takšne ugotovitve lahko sami opravili kar iz svojih pisarn, potem ne bi iskali pomoči detektivov. Kako pa naj detektiv zbrane informacije dokaže svojemu naročniku in kako naj naročnik zbrane informacije, če le – te niso podkrepljene tudi z drugimi dokazi (fotografije, video posnetki), sploh uporabi v morebitnih nadaljnjih postopkih. Kdo pa bo verjel zgolj detektivskemu poročilu, ki ni podkrepljeno z dokazi (fotografije, video ...).

Res je, da je Zakon o detektivski dejavnosti že doživel nekaj sprememb in dopolnitev, vendar se zdi, da tudi zadnja sprememba (27.09.07) ni prinesla ureditve, ki bi jasno začrtala pravila igre in detektivom omogočala, da bi v interesu naročnikov storitve lahko kakovostno opravljali.

Trenutno veljavni Zakon o detektivski dejavnosti je v nekaterih svojih določilih zelo nejasen in kot tak poziva detektive k sprenevedanju in iskanju drugih izrazov za tisto, kar naj bi bila pravzaprav njihova osnovna naloga.

Če je zakon s svojo zadnjo spremembo detektivom dopustil pridobivanje informacij o zlorabah pravice do zadržanosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe, zlorabah uveljavljanja pravice do povračila stroškov prevoza na delo in z dela ter o drugih disciplinskih kršitvah in kršilcih, potem bi zakonodajalec moral razmišljati tudi o metodah in sredstvih, s katerimi naj detektiv te naloge opravi. Zakaj bi morali detektivi svoja poročila prirejati in vnašati navedbe, kot da so zbrane informacije preprosto priletele iz neba? Vsi dobro vemo, da je to nemogoče. Če bi to bilo mogoče, potem potencialni naročniki detektivov sploh ne bi potrebovali.

Zakaj si ne nalijemo čistega vina in preprosto ugotovimo, da je osnovno orodje vsakega detektiva razgovor, opazovanje, pogodbeno sledenje ter dokumentiranje dokazov (foto, video in drugo). Če je država že dopustila, da detektivi v Sloveniji sploh obstajajo in opravljajo storitve, navedene v Zakonu o detektivski dejavnosti, potem mora tudi jasno opredeliti na kakšen način in s katerimi metodami in sredstvi lahko dovoljene storitve uspešno opravljajo. Skratka, tako kot vsak kovač potrebuje tnalno in kladivo, da lahko kvalitetno in uspešno kuje, tako tudi vsak detektiv potrebuje orodje, ki je v njegovem primeru nedvomno razgovor, opazovanje,

pogodbno sledenje ter dokumentiranje dokazov. Seveda pa svoja orodja lahko detektivi uporabljajo izključno pri opravljanju storitev, ki izhajajo iz Zakona o detektivski dejavnosti ter na podlagi predhodno sklenjene pogodbe z naročnikom in konkretnega pooblastila naročnika. Vse ostalo pa so seveda nedopustne kršitve, ki jih je potrebno strogo sankcionirati.

Kot nam je vsem znano, Zakon o detektivski dejavnosti določa, da detektivi pri svojem delu ne smejo uporabljati prikritih preiskovalnih ukrepov, metod in sredstev, ki jih v skladu z zakonom uporabljajo službe državnih organov. Prikrite preiskovalne ukrepe ureja predvsem Zakon o kazenskem postopku, kjer v 149. a členu natančno opredeljuje pojem tajnega opazovanja, ki zajema tudi sledenje. Očitno se vsi tisti, ki berejo ta člen ustavijo že pri splošni opredelitvi pojmov, ki se nanašajo na tajno opazovanje, tako najverjetneje tudi komisija za preprečevanje korupcije. Vendar pa je potrebno pri opredelitvi, kdaj sploh gre za tajno opazovanje upoštevati tudi komentar tega člena, ki na strani 326, v tretjem odstavku opredeljuje komentar k členu 149. a in sicer: Zgolj »opazovanje« določenih objektov, »zasede« in druge klasične metode policijskega dela, pri katerih se ne uporabljajo navedena tehnična sredstva (mišljena so sredstva za ugotavljanje položaja in gibanja ter tehnična sredstva za prenos in snemanje glasu, fotografiranje in video snemanje in je to osredotočeno na spremljanje položaja, gibanja ter aktivnosti oseb, ki zapadejo v taksativno naštetih kazniva dejanja), ne pomenijo izvajanja prikritega preiskovalnega ukrepa po določbah tega člena, tudi če se opravljajo prikrito, zato zanje ni potrebno dovoljenje državnega tožilca.

Ni torej vsako opazovanje in sledenje že prikriti preiskovalni ukrep.

Ne glede na povedano, pa bi sprememba Zakona o detektivski dejavnosti vsekakor morala iti v smeri, da bodo lahko imeli detektivi možnost uporabe razgovora, opazovanja, pogodbenega sledenja z dokumentiranjem ter dokumentiranja dokazov (foto, video in drugo).

Zakon o detektivski dejavnosti z nekaterimi svojimi določili pravzaprav ne dopušča širšega razvoja detektivske dejavnosti pri nas, saj ne omogoča širjenja in krepitev detektivskih družb. Tisti, ki hoče detektivsko delo opravljati profesionalno in kvalitetno se zaveda, da je to nemogoče, če se dela lotevaš kot posameznik. Naša zakonodaja sicer dopušča združevanje detektivov v detektivsko družbo in posledično omogoča delovanje skupine detektivov, vendar je v praksi delovanje takšnih skupin skoraj neizvedljivo. Vsak detektiv z licenco namreč pričakuje plačilo za svoje sodelovanje v detektivski skupini najmanj v višini, kot to izhaja iz priporočila detektivske zbornice, kar pa je seveda nemogoče v odnosu do strank, ki takšnega stroška zagotovo ne bodo sprejele.

Zakon o detektivski dejavnosti bi moral omogočati kakršnokoli obliko organiziranosti, ki izhaja iz Zakona o gospodarskih družbah. Zelo pomembno pa bi bilo, da bi zakon dopuščal tudi detektivske namestnike in detektivske pomočnike, ki bi bili podvrženi manj zahtevnemu preizkusu določenih znanj, po opravljenem preizkusu pa bi lahko opravljali naloge v detektivski družbi. Seveda takšni detektivski namestniki in pomočniki ne bi mogli detektivskega dela samostojno organizirati ampak bi lahko delali izključno pod vodstvom in budnim očesom detektiva s polno

licenco. Seveda bi lahko bila izobrazbena struktura tega kadra na nivoju srednje izobrazbe.

Kje pa pravzaprav ležijo vzroki, da se problemi, s katerimi se pri svojem delu zaradi pomanjkljivo urejene zakonodaje srečujejo detektivi, ne rešujejo? Najverjetneje dobršen del krivde leži tudi na detektivih samih, posledično pa tudi na krovni organizaciji detektivov (na koncu je krovna organizacija sestavljena iz detektivov – članov). Pri nastopanju krovne organizacije detektivov navzven oziroma pri poskusih lobiranja v zvezi s spremembami zakonodaje je vsekakor zelo pomembna moč organizacije. Moči pa organizaciji seveda ne more dati le peščica aktivnih članov zbornice ampak povečana aktivnost vseh članov. Pomemben je seveda tudi pretok informacij na relaciji detektiv – zbornica in obratno. Detektivi bi namreč morali zbornico in njene organe sprotno obveščati o problemih svojega dela. Tako bi lahko zbornica sprejemala ustrezne odločitve in primerne poteze. V praksi pa se dogaja, da je zbornica o nekem problemu obveščena šele, ko se nekdo pritoži čez delo detektiva.

Ne nazadnje pa bi morala zbornica izkoristiti tudi vsako ponujeno roko pomoči, pa četudi ji ta morda ni všeč. V primeru zadnjih zapletov v zvezi z očitki komisije za preprečevanje korupcije o tajnem opazovanju in sledenju, bi kljub tem očitkom bilo potrebno sprejeti pomoč prav te komisije in ombudsmanke. Oba organa se namreč ponujata za pomoč pri urejanju omenjenega problema.

Problemov je torej veliko. Splošno detektivi, gremo na delo!

Zbiranje informacij

Uspešen primer iz prakse

Anton Knafelc

Kot detektiv sem sklenil pogodbo s stranko, oškodovanko po 9. členu Zakona o detektivski dejavnosti, in sicer: pridobivanje informacij o dokaznem gradivu za zavarovanje pravic stranke pred pravosodnimi organi v zvezi s primerom 19-letnega Zorana Jankovića, ki ga je neznanec 12. 01. 2006 pretepel v WC-ju gostinskega lokala v Solkanu in ga hudo telesno poškodoval. Ker policija, ki je zadolžena za odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj, po dobrem letu dni ni odkrila storilca, podala je le kazensko ovadbo zoper neznanega storilca za posebno hudo poškodbo, se je mati poškodovanega Zorana obrnila po pomoč k meni, da bi pridobil dokaze za tožbo zoper storilca ali odgovorne v lokalu, kjer je bil Zoran pretepen in je od dneva pretepa še vedno v komi (umrl je 3. januarja 2009, op ur.). Šlo je za podoben primer kot se je zgodil v diskoteki Lipa ali pred Globalom.

Naročnica, Momira Janković, je že pred tem za posredovane podatke o storilcu ponudila denarno nagrado in angažirala tako vedeževalce kot prijatelje in znance, vendar ni bilo nikakršnega odziva. Po sprejemu naloge sem najprej v imenu stranke podal zahtevo na Policijsko upravo v Novi Gorici, da mi na podlagi 35b. člena Zakona o policiji posredujejo vse podatke, imena prič, imena odgovornih oseb in druge informacije, ki so jih pridobili v postopku odkrivanja neznanega storilca. Policija

mi je tako posredovala vse osebne podatke in dosedanje ugotovitve pri odkrivanju kaznivega dejanja. Nato sem naslovil dopis in prošnjo Varuhu človekovih pravic, Vrhovni državni tožilki in Ministru za notranje zadeve, da bi zadevo začeli preiskovati kriminalisti Policijske uprave Nova Gorica, ker je dotlej kaznivo dejanje posebno hude telesne poškodbe preiskoval lokalni kriminalist Policijske postaje Nova Gorica. Zahtevi oz. prošnji so ugodili, tako da je zadevo prevzela kriminalistična policija Policijske uprave Nova Gorica, v sodelovanju z Generalno policijsko upravo Ministrstva za notranje zadeve. Osebnost sem navezal stik s kriminalistom, ki je začel bolj profesionalno raziskovati primer.

Na Državno tožilstvo v Novi Gorici sva skupaj s stranko poslala dopis oz. prošnjo za pregled spisa in dosedanjega dela

državnega tožilstva in preiskovalnega sodnika. Pregled so nama dovolili, in to dvakrat. Pri pregledu sem ugotovil, da policija še ni opravila vseh pogovorov s pričami. V spisu pa je bil tudi uradni zaznamek enega izmed kriminalistov, ki mu je tajni sodelavec poročal o domnevnem storilcu, kar tudi še ni bilo razjasnjeno. To sem nato razjasnil sam v pogovoru z domnevnim storilcem, ki je sicer imel alibi. Medtem sem na spletni strani lokala, v katerem se je zgodilo dejanje, aktiviral forum, na katerem sem pod legendo njegovega bivšega dekleta prosil za čim več informacij o dogodku.

Skupaj s stranko sva obiskala nekaj prič in si ogledala več fotografij, posnetih na kritičen dan, ki jih policija še ni pridobila. Fotografije sem nato posredoval prič iz Ljubljane, ki je videla storilca, da bi le-tega prepoznala. Policija je prič prav tako pokazala nekaj fotografij domnevnih storilcev, tožilstvo niti preiskovalni sodnik pa se za prepoznavo niso odločili, kar bi po mojem mnenju lahko prej privedlo do odkritja storilca.

Hkrati sem večkrat stopil v stik s kriminalistom, ki je delal na primeru in ga usmerjal, tudi

simbolna slika

pisno preko Policijske uprave Nova Gorica. Policija je nekaj sledi in mojih ugotovitev preverila, ter me o izsledkih tudi obvestila. Prav tako sem poskušal vzpodbuditi državno tožilstvo, ki pa ni reagiralo na moje dopise. Po mojih izkušnjah je potrebno stalno »pritiskati« na organe pregona in jih spraševati o napredku preiskave. V letu in pol dela za stranko pri iskanju dokazov in informacij, sva večkrat publicirala v sredstvih javnega obveščanja, kar je tudi eden izmed načinov pritiska na organe pregona, da primer predčasno ne zaključijo. Stranki sem pomagal tudi pri iskanju pomoči na Ministrstvu za zdravje, za zdravljenje poškodovanega Zorana v tujini.

Pri pregledu spisa na Državnem tožilstvu v Novi Gorici sem opazil, da je ena izmed prič iz obalnega območja, s katero so policisti opravili informativni razgovor obljubila fotografije z dne, ko je bil Zoran napaden. Čeprav je od razgovora poteklo več mesecev, policija še ni pridobila fotografij. Zato sem sam stopil z navedeno pričo v stik preko telefona in pisma. Omenjena priča mi je nato poslala CD z več fotografijami obiskovalcev, ki so bili na prireditvi, ko je bil Zoran napaden. CD sem nato posredoval kriminalistom, ki so še enkrat opravili detajlni razgovor z domnevnim osumljencem, ki je na koncu priznal napad na Zorana, tako, da so podali ovadbo na Državno tožilstvo v Novi Gorici.

S poglobljenim, vztrajnim in zavzetim delom, ter stalnim »pritiskom« na vse možne organe sem po letu in pol le uspel rešiti zadevo. Praktično sem delal zastoj, ker stranka ni imela večjih prihodkov; delal sem bolj za osebno in detektivsko afirmacijo.

Internetne poizvedbe

Iskanje nepremičnin in njihovih lastnikov

Helena Dvoršak

Detektivi pogosto iščemo dolžnike in predvsem njihovo premoženje, kjer so na prvem mestu nepremičnine. Nekateri poznajo vse poti, a svoje znanje skrivajo kot kača noge, drugi, zlasti začetniki, jih ne poznajo in se lovijo pri iskanju podatkov o nepremičnini. Tem je namenjen moj zapis. Do podatka o katastrski občini in številki parcele ter posledično lastništvu nepremičnine, lahko pride mo na več načinov. Opisala bom dva od legalnih in sorazmerno preprostih, ki ju lahko uporabi vsak računalniško pismen detektiv. Če je računalniško pismen nestor slovenskega detektivstva, kolega Julijan Torkar, ne vidim razloga, da se tudi drugi, mlajši, ne bi naučili uporabljati računalnik, ki je nujno in nepogrešljivo orodje sodobnega sistema poizvedovanja. Časi se spreminjajo in samo beležka, svinčnik ter veščine socialnega inženirja postajajo premalo za sodobno detektivstvo.

Z malo znanja, izkušenj in veliko truda se dokopljemo do naslova nepremičnine, (včasih nam ga pove že stranka sama), ki bi lahko bila last osebe, katere premoženje iščemo. Imamo naslov, ne pa ime lastnika. »Ja, saj so sosedje povedali, da je njegova,« porečete. Res je. Ampak, glas sosedov na sodišču ne šteje. Na sodišču je dokaz izpisek iz zemljiške knjige. Danes lahko že za 1,20 EUR pogledamo vanjo in se prepričamo, kdo je lastnik določene nepremičnine in ali je ta nepremičnina že obremenjena

s hipoteko. Vse kar potrebujemo je dostop do interneta in Mobilov GSM telefon z dovolj kritja, da plačamo z Moneto, ker je to najbolj preprosto in najhitreje. To naredimo na naslovu: <http://portal.sodisce.si/vpogledi/zk.portal>.

Vendar v slovenski ali katerikoli drugi evropski elektronski zemljiški knjigi ne bomo nič opravili z imenom osebe in naslovom nepremičnine. Preprosto nam ne dovoli iskanja na podlagi teh podatkov. Razlog: varstvo osebnih podatkov! Vedeti moramo katero okrajno sodišče je pristojno za določen naslov, v kateri katastrski občini leži parcela in številko parcele (ali še bolje vložnega lista). Tu pa se začnejo detektivske muke. Ne, da bi bilo podatke komplicirano najti, sploh ne. Samo zamudno je, če to počneš »pešč«, na starodoben način, kjer se napotiš na Geodetsko upravo, se postaviš v vrsto, čakaš dve uri in potem končno izveš katastrsko občino in številko parcele, pa še vložnega lista za povrh. Če pa se lotiš zadeve na sodoben način preko interneta, potrebuješ 2 do 15 minut od začetka iskanja do tiskanja ZK izpiska. Stranki zaračunajte ure po starodobnem načinu, kajti za sodoben način potrebujete drago opremo in precej znanja in izpolnjevanja, kar mora biti všteto v ceno in ne domišljajte si, da boste zaradi dumpinskih cen bolj konkurenčni. Kje pa! Le več dela in revnih strank ter slabih plačnikov boste imeli.

Vzemimo primer, ko smo naslov zgradbe že našli: Stegne 21,

1000 Ljubljana (tu je sedež naše zbornice, zato ga uporabljaj). Predpostavljaj, da ste že pred računalnikom in povezani v internet ter imate odprt svoj brskalnik (priporočam Mozilla Firefox, ker je precej bolj varen kot Microsoftov Internet Explorer). V naslovno vrstico vpišete naslednji naslov: <http://geopedia.si/>

Odpri stran Geopedia.si, ki je zelo pomembno orodje detektivov in drugih, ki se ukvarjajo z nepremičninami in prostorskimi vprašanji, zato si jo shranite med priljubljene.

V okence na vrhu vpišite naslov: Stegne 21 Ljubljana. pazite da ste na zavihku (gumbu) "Naslovi" in nato pritisnite gumb »išči«. Na zavihku "Rezultati" nižje levo, v rdeče obarvanem okvirju, vidite iskani naslov in pod njim na dnu gumb "Prikaži" v katerega kliknete in na zemljevidu (desno) se bo prikazala obkrožena lokacija tega naslova. Z drsnikom levo zgoraj si povečajte sliko, da bo vidna le locirana nepremičnina in nekaj sosednjih. Lahko si izberete tudi ortofoto posnetek (gumb zgoraj desno) ali kak drug način prikaza lokacije nepremičnine – zgradbe.

Sedaj pojdite na zavihke »Sloj« in kliknite povezavo »Izberi sloj« ter nato v znak »+

Ustanove« in nato v »+ Geodetska uprava« in nato izberete - kliknete še v »Prostorske enote«. V desnem oknu nato izberite »Digitalni katastrski načrti- DKN« in kliknite »OK«.

S klikom na »OK« se preko karte izriše mreža in če imate ustrezno povečavo, (lahko si jo nastavite tudi sedaj z drsnikom v levem zgornjem kotu), boste videli parcelne številke. Zgradba, v kateri ima sedež DeZRS ima parcelno številko 1713/146. Kurzor postavite na rdeč krogec, ki označuje iskano nepremičnino in odločno kliknite. V levem okvirju se vam prikaže nekaj gumbov. Prvi je Digitalni katastrski načrti (DNK) in v njem je sedaj izpisana številka parcele v katero ste kliknili, torej v našem primeru 1713/146. Spodaj sta še gumba Občine (kjer je zapisano ime občine v kateri je parcela) in Kraj (kjer je ime kraja), v našem primeru je oboje Ljubljana.

Kliknite v gumb s številko parcele in spremenil se bo v rdeče obarvano polje, kjer so vsi relevantni podatki o tej parceli, ki izgledajo takole (glej okvirčka v sosednjem stolpcu):

Z nadaljnjim klikanjem po tej strani (http://prostor.gov.si/emoneta/zk_parcele.jsp) bi na koncu prišli do sledečih podatkov: (glej tabelo na dnu strani).

1713/146

Katastrska občina:	1738
<i>Del katastrske občine:</i>	1
Številka parcele:	1713
<i>Poddelilka:</i>	146
Zapis parcele:	1713/146
<i>Vrsta rabe parcele:</i>	0
<i>Razred:</i>	0
<i>Površina v DKN:</i>	888
<i>Stavbna?:</i>	Ne

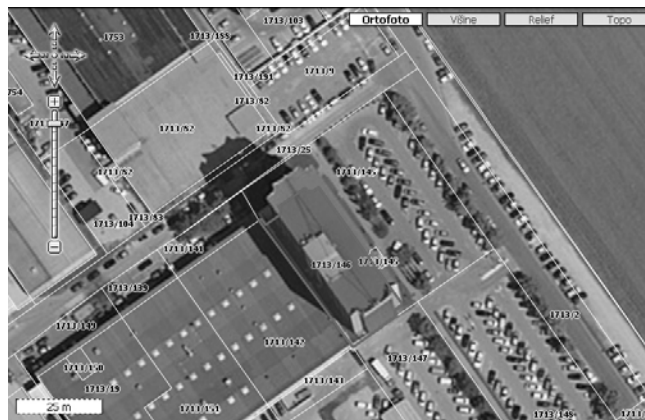
Podatki o parceli

GJI
GJI-grafika
Navodila za dostop do podatkov
Središče: 460419,47, 104842,64
46°5'11.72" 14°29'0.24"
Višina 309.7 m
Obseg 133.38 m
Površina 8.74 a
Sloj digitalni katastrski načrt (DKN)

To nam ne pomaga in je izguba časa, ker imena lastnika tu ne bomo našli. Naše poizvedbe moramo nadaljevati z iskanjem v Zemljiški knjigi. Ker smo detektivi, vemo, da oznaka 1738 predstavlja katastrsko občino Dravlje. Tisti, ki ne vedo, lahko poiščejo ime katastrske občine z abecednega seznama, opremljenega tudi z numeričnimi identifikatorji, ki si ga lahko brezplačno snamejo na naslednjem naslovu: <http://prostor.gov.si/vstop/index.php?id=426>, lahko pa pogledajo tudi v Uradni list

Opisni podatki o parceli:

Podatki o parceli							
Šifra katastrske občine	Ime katastrske občine	Parcelna številka	Površina	ZKV	PL	Dokončna parcela	Datum veljavnosti
1738	DRAVLJE	1713/146	852	03125	3125	-	18.05.2006
Podatki o vrstah rabe parcele							
Šifra vrste rabe	Vrsta rabe	Razred	Površina				
202	POSLOVNA STAVBA	-	852				
Podatki o lastništvu na parceli							
Naziv	Naslov	Datum roj./MŠ	Delež	Lastništvo			
VSAKOKRATNI ETAŽNI LASTNIKI	LJUBLJANA, STEGNE 21	-	1/1	Lastnik			

Iz naslova Stegne 21 Ljubljana s parcelno številko, ki je osnova za ugotavljanje lastništva, lahko po ovinkih sami najdemo katastrsko občino - v tem primeru Dravlje in parcelno številko, na podlagi katere v ZK pridobimo izpisek, ki je dokaz o lastništvu.

Geopedija daje več možnosti pogledov od ortofoto - slikovnega, do topografskega, reliefnega in višinskega. V nekdanji vzhodni EU smo menda edina država, ki ima to tako dobro urejeno.

RS 100/2006 - Pravilnik o območjih in imenih katastrskih občin (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006100&stevilka=4254>).

Vemo, da spadajo Dravlje pod Okrajno sodišče Ljubljana in tako ni več težav s preverjanjem lastništva v elektronski zemljiški knjigi. Kako postopek poteka tam, ve danes že skoraj vsak računalniško pismen detektiv, ki opravlja poizvedbe o dolžnikih ali nepremičninah. Za vse, ki ste prebrali do sem, še drugi, bistveno bolj preprost način iskanja katastrske občine in parcelne številke nepremičnine po naslovu, ki ga ponuja naslednja spletna stran: http://prostor.gov.si/jv_popis/index.jsp. Preko nje lahko iščete še po številki stavbe, številki parcele, naslovu, po delu stavbe, po številki stanovanja ali poslovnega prostora ali po naslovu stanovanja ali poslovnega prostora. Vsekakor je to med najbolj uporabnimi orodji za poizvedbe o nepremičninah.

Zadostuje, da pošljete svoj elektronski naslov. Ne pošiljajte kakega hotmail, gmail ali yahoo naslova v dobri veri, da s tem zabrišete svojo sled. Nasploh se tem naslovom izogibajte, če vam je kaj do zasebnosti in varovanja vaših podatkov, ki jih prenašate

preko e-pošte. Strežnik prestrže vaš IP naslov in ga shrani za naslednji dve leti ali več in prav vseeno je, kateri e-poštni naslov ste napisali, ker bo v primeru te elektronske poizvedbe vedno povezan z IP naslovom od koder ste ga poslali. V nekaj sekundah dobite geslo, tudi ob nedeljah ali ponoči. Naprej pa je vse zelo preprosto in hitro, samo grafika, ki jo naročnik tako rad vidi v poročilu, manjka. Za slikice lahko uporabite ortofoto posnetke elektronskega telefonskega imenika ali do njih pridete po zgoraj opisanem postopku.

Kaj pa, kadar morate iskati parcelo, na kateri ni zgradbe, torej samo zemljišče? V tem primeru je največji problem, pridobiti številko parcele. Naprej pa vam spet pomaga Geopedia.si: <http://www.geopedia.si>, kjer se postavite na zavihek »Sloj« in kliknete na povezavo "Izberi Sloj" ter nato še na "Geodetska Uprava" v oknu, ki se prikaže in s tretjim klikom pomodrite "Digitalni Katastrski Načrt – DKN" ter kliknete še OK.

V zavihek "Zapisi" vpišete najprej številko parcele, naredite presledek in nato številko (šifro) katastrske občine. Na desni strani se prikažejo rezultati. Kliknite v številko iskane parcele in zade-

va je končana. Izberite ustrezno velikost slike, da se izpišejo številke parcel, lahko uporabite tudi ortofoto posnetek, da se boste na terenu lažje znašli in stranki lahko ponudite celovito poročilo s slikicami na katerih so točno označene meje zemljišč in njihove lokacije. Vse to je brezplačno, izza domačega računalnika, 24 ur dnevno, 365 dni v letu.

Na koncu še nekaj: bodite pazljivi, kadar vstopate v svetovni splet. Brez dobre antivirusne zaščite in protivohunskih programov ne hodite v Kiberlandijo, kajti tam na vas prežijo virusi, trojanski konji, črvi in druge pasti, ki vam lahko okužijo računalnik in iz njega potem črpajo vse vaše podatke. Sorazmerno dobra brezplačna antivirusna programa najdete tule: AVAST na <http://www.avast.com/eng/download-avast-home.html>, ta je celo v slovenščini in srbsčini, kar je primerno za vse, ki ne znate angleško, in AVG na <http://www.grisoft.com/doc/download-free-anti-virus/us/crp/0>.

Eden boljših brezplačnih protivohunskih programov Spyware Terminator si lahko naložite s tega naslova: <http://www.spywareterminator.com/>.

Uporaba alkotesta

Pasti preizkusa alkoholiziranosti zaposlenih

Helena Dvoršak

Preizkus alkoholiziranosti je po mnenju sodišča dopusten poseg v zasebnost zaposlenega na delovnem mestu in ga detektivi lahko opravljamo. To moramo početi z atestiranimi in kalibriranimi instrumenti ter upoštevati dobro prakso in judikate. Podlaga za opravljanje preizkusa alkoholiziranosti je v pogodbi, pooblastilu naročnika in določilu ZDD, da lahko podatke zbiramo pri osebi na katero se ti nanašajo.

Slovenijo je narava obdarila z vinskimi goricami, polji najkakovostnejšega hmelja, odličnim sadjem za žganjekuho in prebivalci, ki vse te darove, predelane v opojne tekočine, pridno spuščajo po grlih. V sodobni družbi alkoholiziranost ni vrlina, ki bi jo delodajalci podpirali ali dopuščali, kot nekoč, ko lastnina še ni imela titularja ter dobički niso bili pomembni. Vse pogosteje se odločajo, da pijančke postavijo na cesto, saj za podjetje predstavljajo neupravičen strošek poslovanja. Tu nastopimo detektivi, ki nam delodajalci zaupajo nehvaležno nalogo preizkusa alkoholiziranosti delavca. Ali to pravico sploh imamo? Ali ni to prehud poseg v zasebnost delavca na delovnem mestu? Kaj pravi zakonodaja? Je že kaj sodne prakse?

Vse to so vprašanja, ki bi se morala zastaviti slehernemu izmed nas, ki se ukvarja s tovrstnimi preverjanji in detektivsko prakso. Hodimo po zelo tankem ledu, ki nam ga tanjšajo vsi mogoči zakoni in predpisi, in zelo hitro se lahko znajdemo v sivem polju, kjer je do usodnega posega v zasebnost posameznika le še korak.

Preizkus alkoholiziranosti zaposlenih na njihovih delovnih mestih nedvomno spada v našo pristojnost, čeprav nas v zvezi z njim zakonodaja ne omenja eksplicitno, ampak zgolj posredno. Še več, sploh nimamo zakonodaje, ki bi ta poseg in postopek opredeljevala in ga podrobno urejala. Nerazumljivo, če vemo, koliko alkoholikov je med nami in koliko delovnih ter drugih nesreč se zgodi zaradi alkoholiziranosti.

Inšpektorat Republike Slovenije za delo (dalje IRSD) je v svojem mnenju (št. 0401-36/2004 z dne 13. 1. 2005) zapisal, da naša zakonodaja tovrstnega preizkusa niti ne dovoljuje niti ne prepoveduje. Zato bi lahko pravno podlago za alkotest iskali v splošnejših določbah Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o varnosti in zdravju pri delu. Tudi delodajalec bi moral pred takšnim ukrepom predvideti možnost in postopek alkotesta v svojih splošnih aktih, oziroma ga z delavcem dogovoriti v pogodbi o zaposlitvi. Ampak kaj, ko na to nihče ne misli, dokler ni ogenj v strehi in alkoholik v hiši. IRSD meni, da bi moral delodajalec sočasno upoštevati tudi zakonsko določeni obveznosti, kot sta varovanje delavčeve osebnosti in varovanje njegovih osebnih podatkov. Pravzaprav bi moral paziti tudi na prekomeren poseg v delavčevo zasebnost, ki jo varuje Ustava.

Pravno podlago za alkotest na delovnem mestu najdemo v Zakonu o delovnih razmerjih (ZDR in ZDR-A Ur. l. 42/2002 in 103/2007). ZDR alkohola sploh ne omenja, a v 4. členu pravi, da se

delavec prostovoljno vključi v delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca. Zato so tudi pravila reda in discipline ter ukrepi za njihovo zagotavljanje v pristojnostih delodajalca, ob tem pa morajo biti delavci z njimi vnaprej seznanjeni.

Še več druge zakonodaje je, na katero bi se lahko opirali pri iskanju temeljev za alkotest zaposlenega. Ampak to prepustimo podjetjem in pravnikom. Mi se držimo predvsem našega Zakona o detektivski dejavnosti, v katerem nam je zakonodajalec natančno začrtal polje dela, ki sploh ni tako zelo ozko, kot bi si ga nekateri, zlasti delomrzneži in njihovi zagovorniki, želeli. Dikcija posameznih členov in njihovo tolmačenje, sta dobra podlaga tudi za izvajanje alkotestov.

V 9. členu ZDD je zapisano, da smemo pridobivati podatke neposredno od osebe, na katero se ti nanašajo. In tu imamo podlago za alkotest zaposlenega, kajti z alkotestom pridobivamo podatek neposredno od tistega, za katerega obstaja sum, da krši delovno zakonodajo in je pod vplivom alkohola, alkotest pa je, če je izveden pravilno in z atestiranim instrumentom, najzanesljivejši pokazatelj, ki potrdi ali ovrže sum vodstva podjetja – našega naročnika.

Kdaj je alkotest izveden pravilno? Načeloma naj bi ga izvajali ob prisotnosti čimmanj oseb, praviloma v prostoru, kjer je poleg delavca še njegov nadrejeni in še vsaj ena verodostojna priča, še boljše dve. Če je le možno, se

izognimo alkotestu vpricho vseh sodelavcev, kajti iz zelo resnega in odgovornega opravila lahko v trenutku nastane komedija, kjer bo trpel ego delavca in nas, če položaja ne obvladujemo ali pa nam zdrsi iz rok.

Če izvajamo alkoteste, se moramo predhodno za to usposobiti. V zakonih in predpisih o tem niti črke, torej se moramo znajti sami. Vsekakor pa moramo obvladati tehniko alkotesta in do-

nobeden od teh ne ustreza zahtevam, da mora biti atestiran. Atest pa mora biti opravljen vsaj vsako leto! Tak, ki bo nesporno zdržal presojo sodišča, stane krepko preko 500,00 EUR; Dräger 6810 - pri ljubljanskem zastopniku 872,00 EUR brez davka in popusta. K ceni je potrebno prišteti še sto do tristo evrov letno za njegovo obvezno kalibriranje in servisiranje. Kaj prav veliko izbire ni, kajti instrument mora imeti pri

če jih bo k temu vzpodbudil sposoben odvetnik, ki zadeve pozna in obvlada tudi tehniko, ne samo paragrafe. Prav lahko se primeri, da če ne bomo imeli ustreznega instrumenta, bo delodajalec izgubil spor. Zato je neodgovorno uporabljati cenene instrumente brez atestov in na ta račun ponujati nižjo ceno storitev. Delodajalec lahko upravičeno pričakuje, da kot strokovnjaki vemo, kako se alkotest izvede in da imamo dokazano atestirane in ustrezne instrumente. Opis instrumenta in kopija atesta ter certifikat ISM morajo biti priloženi poročilu in zapisniku o opravljenem delu. Tu se morda ponuja priložnost naši zbornici, da nabavi instrument in nam ga nato posoja po primerni ceni, saj teh testiranj ni toliko, da bi se investicija posamezniku povrnila, še zlasti če se upošteva, da je potrebno skrbeti za redni servis in kalibracijo.

Kaj pa sodna praksa? Se je kakšen detektiv že znašel v judikatu Višjega delovnega sodišča v zvezi z alkotestom zaposlenega? Čudno bi bilo, če se ne bi, saj se nekateri po medijih oglašujejo, da opravljajo tovrstne preizkuse, drugi se promovirajo malo bolj diskretno, vsekakor pa je precej detektivov, ki opravljajo alkoteste po naročilu delodajalca.

V sodbi Višjega delovnega in socialnega sodišča iz Ljubljane (Pdp 264/2005) beremo, da je v postopku sodeloval detektiv Z. K., ki je opravil alkotest, ta pa je bil pika na i, da je delavec izgubil službo. Takole je zapisano:

»Delodajalec nima neomejenih možnosti glede nadzora nad delavcem, saj je omejen z njegovo pravico do zasebnosti. S tem, ko je zasebni detektiv tožene stranke skušal v navzočnosti tožnikovih sodelavcev opraviti preizkus tožnikove alkoholiziranosti, ni pretirano posegel v njegovo intimno sfero, kar pomeni, da ni kr-

simbolna slika

bro poznati aparat, s katerim ga opravljamo.

Oporekanje, da detektivi nismo usposobljeni za preizkuse alkoholiziranosti zaposlenih, je nesmiselno, kajti prav to v podjetju Danfoss opravljajo vratarji. Drugje, denimo v novomeški Krki, pa inženirji varstva pri delu (Finance, 23. 3. 2001).

Tretji pomemben element je instrument za opravljanje alkotesta. Kupimo ga lahko za 4,70 EUR kot obesek za ključce, pa malo večjega za 20,00 EUR, ki ima kar 5 led diod različnih barv od zelene (trezen) do rumene, oranžne in rdeče, ki kažejo na stopnje alkohola v krvi. Še dražji, ki stopnjo alkohola pokažejo kot digitalni zapis na LCD zaslonu, so od 70,00 EUR dalje. Vendar

nas veljavne certifikate. Dräger je zato dobra izbira, saj zanje skrbi že zastopnik: Dräger Slovenija d.o.o., Nadgoriška 19, 1231 Ljubljana-Črnuče (<http://www.draeger.com>).

Imeti mora tudi certifikat Inštituta za sodno medicino (dalje ISM), ki ga pridobi zastopnik ali proizvajalec za vse enakovrstne instrumente, da se podatki z njegovega zaslona dejansko ujemaajo z vsebnostjo alkohola v krvi. Tako ostane bolj malo izbire za tiste detektive, ki mislijo odgovorno opravljati svoje delo.

Sodišča so bila do sedaj razumevajoča in se niso spuščala v ateste, certifikate, potrdila o redni kalibraciji in druge podrobnosti. Vendar ni rečeno, da se ne bodo že jutri poglobila v ta vprašanja,

šil pravice delavca do zasebnosti. Zato tožnik ni imel upravičenega razloga, da preizkus alkoholiziranosti odkloni. Tožena stranka je zato tožniku zakonito izredno odpovedala pogodbo o zaposlitvi po 2. alineji 1. odstavka 111. člena, ker je bil med delovnim časom v vinjenem stanju, preizkus alkoholiziranosti pa je odklonil.«

Nadalje je zapisano, da »po določbi 1. odstavka 110. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR; Ur. l. RS, št. 42/2002) lahko delodaja-

Profesionalni instrument za preizkus alkoholiziranosti.

lec delavcu izredno odpove pogodbo o zaposlitvi, če obstajajo razlogi, določeni s tem zakonom, in če ob upoštevanju vseh okoliščin in interesov pogodbenih strank delovnega razmerja ni mogoče nadaljevati do izteka odpovednega roka. Razlogi so opredeljeni v 1. odstavku 111. člena ZDR, njihov obstoj pa mora dokazati delodajalec in predstavljajo bistven pogoj za zakonitost izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

Delodajalec lahko po določilu 2. alineje citiranega člena ZDR delavcu izredno odpove pogodbo o zaposlitvi, če ta naklepoma ali iz hude malomarnosti huje krši pogodbene ali druge obveznosti

iz delovnega razmerja. V konkretnem primeru je bilo tožniku očitano, da je bil dne 11. 3. 2004 med delovnim časom v vinjenem stanju, preizkus alkoholiziranosti pa je odklonil. Tožena stranka je njegovo vinjenost ustrezno ugotovila in pred sodiščem dokazala s pričami, ki so tožnika poznale že daljši čas, o očitani kršitvi pa so skladno izpovedale na naroku za glavno obravnavo dne 18. 11. 2004 (zapisniki o zaslišanju zasebnega detektiva Z.K., direktorja tožene stranke D.B. ter sodelavcev tožnika B.Ž. in M.K.). Na podlagi navedenega je sodišče prve stopnje pravilno zaključilo, da je bil tožnik dne 11. 3. 2004 vinjen na delovnem mestu, tožena stranka pa drugače kot z zaslišanjem prič alkoholiziranosti niti ni mogla dokazati, saj je tožnik preizkus z alkotestom odklonil, drugih dokaznih sredstev pa nima na voljo, saj nima pooblastila za odvzem telesnih tekočin zaposlenih.

Neutemeljene so pritožbene navedbe, da je imel tožnik opravičljiv razlog za zavrnitev preizkusa z alkotestom, ker naj bi alkoholiziranost na delovnem mestu lahko ugotavljal le strokovno usposobljen delavec skladno s splošnim aktom delodajalca ali pogodbo o zaposlitvi. Že iz izpodbijane sodbe namreč izhaja, da vprašanje upravičenosti odklonitve preizkusa vinjenosti niti ni bistveno za odločitev. Sicer pa so pooblastila zasebnega detektiva urejena v 9. členu Zakona o detektivski dejavnosti (ZDD; Ur. l. RS, št. 32/094, 96/02 in 90/05). Informacije sme pridobivati neposredno od osebe, na katero se nanašajo, pa tudi od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene prostovoljno posredovati, med drugim o disciplinskih kršitvah in disciplinskih kršiteljih. Pri tem je potrebno upoštevati, da nima neomejenih možnosti glede nadzora nad de-

Alkotest za pet evrov je igračka, ki je detektiv ne more uporabiti za resno delo.

lavcem, saj je omejen z njegovo pravico do zasebnosti. Vendar je v konkretnem primeru potrebno ugotoviti, da zasebni detektiv tožene stranke s tem, ko je skušal v navzočnosti tožnikovih sodelavcev opraviti preizkus alkoholiziranosti, ni pretirano posegel v njegovo intimno sfero, kar pomeni, da s svojim ravnanjem ni kršil pravice delavca do zasebnosti. Poleg tega je imel v konkretnem primeru zasebni detektiv Z.K. za svoje ravnanje pooblastilo tožene stranke, saj je dne 11. 3. 2004 po navodilu direktorja prišel na kraj opravljanja dela tožnika ravno z namenom, da opravi preizkus alkoholiziranosti.«

Ta judikat si velja zapomniti, kajti tudi če nam delavec odkloni »pihanje v balonček,« to še ne pomeni, da jo bo odnesel brez posledic. Pomembno je, da detektiv v poročilu in zapisniku s kraja preizkusa navede vse okoliščine in svoja opažanja ter imena prič. Sodišče lahko odklonitev jemlje kot priznanje in tako smo tudi v takem primeru, če je dobro dokumentiran, izpolnili pričakovanja naročnika.

Zelo dobro in koristno je, da od osebe, pri kateri opravljamo preizkus alkoholiziranosti pridobimo tudi pisno izjavo, da to počne prostovoljno in brez prisile. Saj veste: ljudje se kasneje, ko se pogovorijo z odvetniki in znanci, spomnijo marsičesa in pametno je, da se že vnaprej zavarujemo pred lažnimi obtožbami.

Pomladitev detektivskih vrst

Zanimanje za detektivski poklic

Drago Kupnik

Zanimanje za detektivski poklic, ki ga Zakon o detektivski dejavnosti opredeljuje kot svoboden poklic, se iz leta v leto povečuje. Med kandidati so predvsem mladi z visoko ali univerzitetno izobrazbo, ki želijo opraviti detektivski izpit in si tako pridobiti licenco za opravljanje detektivske dejavnosti. Med njimi je vse več žensk, ki se zanimajo za tovrstni poklic, pa tudi na detektivskem izpitu so celo uspešnejše od moških. Med kandidati za detektivski izpit prevladujejo diplomanti Fakultete za varnostne vede v Ljubljani, kakor tudi z ostalih fakultet, kar pomeni pomlajevanje detektivskih vrst z dobrodošlo zdravo konkurenco.

V letu 2007 je bilo prijavljenih za opravljanje detektivskega izpita 29 kandidatov, k izpitu je pristopilo 19 kandidatov, od tega 5 žensk. Detektivski izpit je uspešno opravilo 10 kandidatov, 1 kandidat je bil delno uspešen, 8 kandidatov pa je bilo neuspešnih. Prav tako se v letu 2008 nadaljuje zanimanje za opravljanje detektivskega izpita in pridobitev detektivske licence, saj je bilo prijavljenih 26 kandidatov. K izpitu je pristopilo 16 kandidatov, od tega 6 žensk. Detektivski izpit je uspešno opravilo 7 kandidatov, 3 kandidati so bili delno uspešni in 6 kandidatov je bilo neuspešnih. Potrebno je poudariti, da je detektivski izpit od vsega začetka sorazmerno zahteven, kar se odraža v številu prijavljenih k detektivskemu izpitu in v številu neuspešnih oz. delno uspešnih na

izpitu. Nekaj kandidatov je izjavilo, da so izpit hudo podcenjevali, kar ima za posledico ponovno opravljanje izpita. Med posamezniki pa so tudi izjeme, ki se že v času priprav na detektivski izpit zelo angažirajo in pripravijo celoto odgovorov na Program detektivskega izpita, vse s ciljem čim uspešneje opraviti izpit.

V praksi pa so tudi primeri, predvsem pri mlajših kandidatih oziroma kandidatkah, da detektivski izpit zelo uspešno opravijo in zaprosijo za izdajo li-

cence, vendar se pojavijo težave, zaradi pomanjkanja operativnega znanja s področja zbiranja in posredovanja informacij oziroma detektivske dejavnosti, pa tudi vsi nimajo tovrstne afinitete in vztrajnosti. Posamezni primeri pa so celo taki, da kandidat zelo uspešno opravi detektivski izpit, vendar brez predznanja s področja detektivske dejavnosti, za kar izdajo licence preloži na naslednje leto in kasneje zanjo sploh ne zaprosi.

Detektivski izpiti je še vedno možno opraviti dvakrat letno, v spomladanske in jesenskem roku (maj, oktober). Trenutno detektivski izpit stane 400,00 €, detektivska licenca 700,00 €, značka in izkaznica 90,00 €, ponovno opravljanje detektivskega izpita za kandidata, ki je bil na izpitu neuspešen ali delno uspešen pa 200,00 €.

Podelitrev licence Vladu Geču. Foto: Helena Dvoršak

Strokovno izpopolnjevanje detektivov

Drago Kupnik

Detektivska zbornica Republike Slovenije vseskozi posveča posebno pozornost organizaciji izobraževanja detektivov, kar zagotovo prispeva k večji kakovosti detektivske dejavnosti v slovenskem prostoru. V zadnjih letih smo posvetili izpopolnjevanju in izobraževanju veliko pozornosti, predvsem aktualnim temam s področja detektivske dejavnosti, ki pri delu detektivom povzročajo različne težave zaradi zakonskih

dosegljivi. Posebno še pri zelo nizki udeležbi članstva postane cena hitro zelo visoka.

Pri vsem tem je potrebno poudariti, da smo pri pripravi tem za izpopolnjevanje in izobraževanje v največji meri želeli ugoditi željam članov zbornice. Žal je odzivnost članstva s predlogi še vedno zelo skromna, kakor je tudi udeležba na izobraževanju maloštevilna. Člani, ki se odzovejo na pozive zbornice, so skoraj vedno

Odvetnik Darko Krašovec med predavanjem detektivom. Foto: Helena Dvoršak

in drugih sprememb, ali zaradi pomanjkanja znanja na določenem področju, pa celo zaradi različnih zakonskih interpretacij posameznih institucij. Glede na to, da se naloge s področja detektivske dejavnosti širijo, povečujejo z vse večjo zahtevnostjo in strokovnostjo ter visoko kvaliteto opravljenega dela smo čutili obvezo po organizaciji kvalitetnih predavanj z zunanjimi strokovnjaki, ki so za zbornico tako časovno kot cenovno sicer težko

isti. Prav tako tudi udeležba na izobraževanjih, ki je zelo skromna, čeprav je prijavnost veliko več.

Nekaj od pomembnih tem, ki so bile predstavljene članom zbornice:

- Dostop do informacij javnega značaja – predavala pooblaščenka za dostop do informacija javnega značaja, Nataša Pirc Musar;
- Nadzor nad bolniškim staležem – predaval detektiv, Jože Perko;

Odvetnik Darko Krašovec.

Foto: Helena Dvoršak

- Taktika razgovora – predaval strokovnjak iz MNZ, Andrej Rupnik;
- Najpogostejše ugotovitve pri nadzorih detektivov – predaval glavni republiški inšpektor, Štefan Gostič;
- Izvajanje nadzora nad detektivskim delom – predaval Janko Trivunović;
- Opravljanje detektivske dejavnosti – ničnost pogodbe – predaval dr. Tomaž Čas;
- Nadzor nad bolniškim staležem, s poudarkom na javnih uslužbencih – predaval odvetnik mag. Darko Krašovec;
- Vročanje pisemskih pošilk – predaval Janko Trivunović;
- Ocena detektivskih informacij pred delovnimi sodišči – predavala odvetnica Milena Markovič.

Po oceni zbornice, posebno pa udeležencev predavanj je bila organizacija in predstavitev predstavljenih tem zelo dobra in kvalitetna, prilagojena dejavnosti slušateljev s kvalitetno razpravo in pisnimi gradivi. Udeleženci izpopolnjevanja zahtevajo, da se tovrstna oblika izpopolnjevanja in usposabljanja ter izobraževanja nadaljujejo, ne glede na število udeležencev.

Uradno prečiščeno besedilo (ZDD-UPB3)

Objavljeno: Uradni list RS, št. 96/2007 z dne 22.10.2007

ZAKON O DETEKTIVSKI DEJAVNOSTI**I. SPLOŠNE DOLOČBE****1. člen**

Ta zakon ureja detektivsko dejavnost in določa pogoje za njeno opravljanje.

2. člen

Detektivsko dejavnost opravljajo detektivi kot svoboden poklic. Detektiv lahko opravlja svoj poklic individualno ali v detektivski družbi v skladu z določbami tega zakona. Določbe tega zakona, ki se nanašajo na detektive kot posameznika, veljajo tudi za detektivsko družbo, kolikor ni s tem zakonom drugače določeno.

3. člen

Detektivska dejavnost po tem zakonu je zbiranje in posredovanje informacij, pridobljenih v skladu s pravicami, ki jih detektivom daje ta zakon.

II. ZBORNICA**4. člen**

Detektivi z območja Republike Slovenije se obvezno združujejo v Detektivsko zbornico Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: zbornica).

5. člen

Zbornica opravlja naslednje naloge:

1. daje in odvzema licenco detektiva;
2. v soglasju z ministrstvom, pristojnim za notranje zadeve določi program detektivskega izpita, in način opravljanja detektivskega izpita iz 8. člena tega zakona.

Zbornica opravlja tudi naslednje naloge:

1. spremlja in obravnava delo članov;
2. sprejema kodeks poklicne etike in ukrepe ob njegovem kršenju;
3. vodi evidence detektivov;
4. opravlja druge naloge, določene s statutom in predpisi državnih organov;
5. opravlja nadzor nad delom članov;
6. določi obrazec izkaznice iz 14. člena.

Naloge iz 1. in 2. točke prvega odstavka tega člena opravlja zbornica kot javno pooblastilo. O podelitvi oziroma odvzemu licence iz prvega odstavka tega člena odloča zbornica v upravnem postopku.

Zoper odločbo iz prejšnjega odstavka ima prosilec

za izdajo licence detektiva oziroma detektiv, pravičo pritožbe. O pritožbi zoper odločbo odloči ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, v 30 dneh.

Odločbo, izdano v postopku podelitve oziroma odvzema licence, pošlje zbornica v 15 dneh od njene izdaje ministrstvu, pristojnemu za notranje zadeve.

6. člen

Zbornica zagotavlja sredstva za izvajanje javnih pooblastil in drugih svojih nalog iz:

- članarine;
- opravljanja drugih nalog, določenih s statutom.

Osnovo, višino in način plačevanja članarine določi zbornica s statutom.

7. člen

Zbornica je pravna oseba.

Zbornica sprejme svoj statut, s katerim določi svojo organizacijo, organe in njihove pristojnosti.

K statutu zbornice v delu, ki se nanaša na izvajanje javnih pooblastil, daje soglasje Vlada Republike Slovenije.

III. OPRAVLJANJE DETEKTIVSKE DEJAVNOSTI**8. člen**

Detektiv sme pridobivati informacije na podlagi pisne pogodbe o opravljanju detektivske storitve za stranko in njenega pisnega pooblastila, iz katerega je razvidno področje zbiranja informacij iz 9. člena tega zakona, namen zbiranja informacij in obseg danega pooblastila. Za opravljanje detektivske dejavnosti mora imeti licenco, ki mu jo lahko izda zbornica na njegovo prošnjo, če izpolnjuje naslednje pogoje:

1. da je državljan Republike Slovenije;
2. da ima končano višjo ali visoko šolo in opravljen detektivski izpit;
3. da ni pravnomočno obsojen za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti;
4. da v zadnjih štirih letih ni opravljal nalog pooblaščenih uradnih oseb Ministrstva za notranje zadeve ali obveščevalno-varnostnih služb;
5. da aktivno obvlada slovenski jezik;
6. da je vreden zaupanja za opravljanje detektivske dejavnosti.

Detektivski izpit iz 2. točke prejšnjega odstavka se opravi pred komisijo, sestavljeno iz:

- dveh predstavnikov zbornice,
- dveh predstavnikov Ministrstva za notranje zadeve.

Pogoja iz 6. točke prvega odstavka tega člena ne izpolnjuje, kdor je bil pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje, zaradi katerega je moralno nevreden za opravljanje detektivske dejavnosti. Če zoper prosilca za pridobitev licence zasebnega detektiva teče kazenski postopek zaradi naklepne kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, se odločitev o tem, ali prosilec izpolnjuje pogoje za pridobitev licence, odloži do pravnomočnosti odločbe v tem postopku.

9. člen

Detektiv sme pridobivati informacije neposredno od osebe, na katero se podatki nanašajo, lahko pa tudi od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene dati prostovoljno, in iz sredstev javnega obveščanja, in sicer izključno:

- o osebah, ki so pogrešane ali skrite, o dolžnikih, o avtorjih anonimnih pisem in o povzročiteljih materialnih in nematerialnih škod;
- o predmetih, ki so ukradeni ali izgubljeni;
- o dokaznem gradivu, potrebnem za zavarovanje ali dokazovanje pravic in upravičenj stranke pred pravosodnimi in drugimi organi oziroma organizacijami, ki v postopkih odločajo o teh pravicah;
- o zvestobi delavcev pri izvajanju konkurenčne klavzule;
- o podatkih o uspešnosti in poslovnosti pravnih oseb;
- o kaznivih dejanjih, ki se preganjajo na zasebno tožbo ter o njihovih storilcih;
- o zlorabah pravice do zadržanosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe, zlorabah uveljavljanja pravice do povračila stroškov prevoza na delo in z dela ter o drugih disciplinskih kršitvah in kršilcih;
- o kandidatih za zaposlitev, v okviru vsebine pisnega soglasja kandidata za zaposlitev.

Pri pridobivanju informacij iz prejšnjega odstavka je detektiv dolžan osebo predhodno opozoriti, da podatke daje prostovoljno. Detektiv lahko za fizične in pravne osebe opravlja tudi svetovalne naloge na področju preprečevanja kaznivih dejanj ter drugih škodljivih dejanj.

10. člen

Na podlagi dokazila o tem, da je prevzel konkretno nalogo, za izpolnitev katere potrebuje podatke iz evidenc, je upravljalec zbirke podatkov dolžan detektivu posredovati podatke iz:

- evidence registriranih vozil: registrsko označbo, podatke o lastniku in podatke o vozilu;
- registra stalnega prebivalstva ali centralnega

registra prebivalstva: podatke o stalnem in začasnih prebivališčih;

- evidence zavarovancev: podatke o zaposlitvi (delodajalec, delovno mesto);
- slovenskega ladijskega registra in registra zrakoplovov
- podatke o plovilih in lastnikih.

Detektiv ima pravico vpogleda v sodne in upravne spise v primerih, ko ima po zakonu to pravico stranka, ki ga je pooblastila. Za pridobitev podatkov po tem členu ni potrebno, da je oseba, na katero se podatki nanašajo, predhodno seznanjena s tem, da se bodo podatki o njej pridobili po določbah tega člena. Za dokazilo iz prvega odstavka tega člena se šteje sklenjena pogodba med detektivom in stranko in pisno pooblastilo iz prvega odstavka 8. člena tega zakona.

11. člen

Detektiv je pri zavarovanju in posredovanju podatkov, ki jih je dobil na podlagi 9. in 10. člena tega zakona, dolžan ravnati v skladu z zakonom o varstvu osebnih podatkov. Minister, pristojen za notranje zadeve, podrobneje predpiše obseg in način zavarovanja osebnih podatkov iz prejšnjega odstavka pri detektivu.

12. člen

Detektiv je v zadevah, ki jih opravlja oziroma ki so mu bile zaupane, zavezan k molčečnosti.

Informacije in podatki iz 9. in 10. člena tega zakona, ki jih je detektiv zbral za stranko, se štejejo za poslovno tajnost in se ne smejo posredovati tretjim osebam. Detektiv jih je dolžan varovati kot poslovno tajnost tudi po opravljeni detektivski storitvi za stranko.

V primeru, ko pri svojem delu pride do podatka o storitvi kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, je detektiv dolžan podati ovadbo pristojnemu organu. Detektiv je dolžan po izpolnitvi pogodbe stranki izročiti vse v okviru pogodbe zbrane podatke.

13. člen

Detektiv ne sme opravljati nalog, za katere so z zakonom določeni oziroma pooblašteni policijski in pravosodni organi (kot so posli izterjevanja dolgov pravnih ali fizičnih oseb). Detektiv ne sme za opravljanje detektivskih storitev uporabljati prikritih preiskovalnih ukrepov, metod in sredstev, ki jih v skladu z zakonom uporabljajo službe državnih organov. Detektiv ne sme opravljati detektivske dejavnosti za domače in tuje varnostne službe in državne organe ter za politične stranke.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka sme detektiv za državne organe opravljati detektivsko dejavnost v zvezi s kršitvami in kršilci iz sedme alineje prvega odstavka 9. člena tega zakona.

Strelno orožje lahko pridobi in nosi le v skladu z zakonom o orožju.

14. člen

Detektiv ima izkaznico s sliko, ki jo izda zbornica. Kadar se sklicuje na pooblastila, ki jih ima po tem zakonu, je izkaznico dolžan pokazati. V vsakem primeru jo je dolžan pokazati na zahtevo inšpektorja za zasebno varstvo ali policista.

15. člen

Zbornica detektivu z odločbo odvzame izdano licenco, če:

- ugotovi, da so podatki in dokazila, na podlagi katerih je licenca izdana, lažni oziroma ponarejeni;
- je detektiv pravnomočno obsojen za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, z nepogojno kaznijo več kot šest mesecev;
- se ugotovi, da detektiv ne izpolnjuje več z zakonom predpisanih pogojev za opravljanje detektivske dejavnosti;
- detektiv postane trajno nezmožen za opravljanje dejavnosti;
- detektiv izgubi poslovno sposobnost;
- je detektivu izrečen varnostni oziroma varstveni ukrep prepovedi opravljanja detektivske dejavnosti;
- je bilo o odvzemu licence zaradi disciplinske kršitve dokončno odločeno v postopku pred častnim razsodiščem zbornice.

Licenca preneha, če detektiv:

- umre;
- pisno izjavi, da ne želi več opravljanje detektivske dejavnosti.

O pravnomočni obsodbi za kaznivo dejanje iz druge alineje prvega odstavka tega člena sodišče po uradni dolžnosti obvesti detektivsko zbornico.

16. člen

V primerih iz prejšnjega člena mora detektiv ali njegov zakoniti zastopnik zbornici vrniti licenco in izkaznico.

III.A

OPRAVLJANJE DETEKTIVSKE DEJAVNOSTI IN STORITEV TUJIH DETEKTIVOV V REPUBLIKI SLOVENIJI

16.a člen

Detektiv iz države, ki je članica Evropske unije, in je v matični državi pridobil pravico do opravljanja detektivske dejavnosti, lahko pod pogoji, ki jih določa ta zakon, v Republiki Sloveniji opravlja:

- detektivsko dejavnost pod nazivom »detektiv«;
- detektivsko dejavnost pod poklicnim nazivom iz svoje matične države;
- detektivske storitve.

Matična je tista država, v kateri ima detektiv pravico opravljanje detektivsko dejavnost pod poklicnim

nazivom, pridobljenim po predpisih te države.

Detektiv iz države, ki je članica Evropske unije, je po tem zakonu detektiv, ki ima pravico opravljanje detektivsko dejavnost v kateri izmed držav članic Evropske unije pod poklicnim nazivom, pridobljenim po predpisih te države.

Določbe tega zakona, ki se nanašajo na detektiva iz druge države, ki je država članica Evropske unije, veljajo tudi za delovanje tuje detektivske družbe iz države, ki je članica Evropske unije oziroma za druge oblike skupnega opravljanja detektivske dejavnosti.

16.b člen

Detektiv iz države, ki je članica Evropske unije, lahko ob pogoju vzajemnosti v Republiki Sloveniji opravlja detektivsko dejavnost pod nazivom »detektiv«, z vsemi pravicami in dolžnostmi pri opravljanju detektivske dejavnosti, če izpolnjuje pogoje iz 2. do 6. točke 8. člena tega zakona in opravi preizkusni izpit o poznavanju pravnega reda Republike Slovenije.

Detektiv iz prejšnjega odstavka mora vlogi za pridobitev licence detektiva priložiti potrdilo o državljanstvu, dokaz o tem, da ima pravico opravljanje detektivsko dejavnost v svoji matični državi, ter druge dokaze, s katerimi izkazuje izpolnjevanje pogojev iz prejšnjega odstavka.

Izpolnjevanje pogojev iz 2. do 4. točke prvega odstavka 8. člena tega zakona se dokazuje s potrdili, izdanimi po predpisih detektivove matične države. Potrdila morajo biti predložena v overjenem prevodu v angleški in slovenski jezik. Preizkusni izpit o poznavanju pravnega reda Republike Slovenije se opravlja pred komisijo iz 8. člena tega zakona. Zbornica v soglasju z ministrom, pristojnim za notranje zadeve, predpiše vsebino in način opravljanja preizkusnega izpita o poznavanju pravnega reda Republike Slovenije, s programom opravljanja detektivskega izpita.

Detektivu iz prvega odstavka tega člena izda zbornica v soglasju z ministrstvom, pristojnim za notranje zadeve, licenco detektiva z nazivom »detektiv«, z vsemi pravicami in dolžnostmi detektiva po tem zakonu ter izkaznico detektiva v skladu s 14. členom tega zakona.

16.c člen

Detektiv iz države, ki je članica Evropske unije, lahko v Republiki Sloveniji opravlja detektivsko dejavnost pod poklicnim nazivom iz svoje matične države, če predloži dokaz o tem, da ima pravico opravljanje detektivsko dejavnost v svoji matični državi.

Vlogi iz prejšnjega odstavka je treba priložiti tudi potrdilo o državljanstvu ter obvestilo in dokazila o morebitnem članstvu v detektivski zbornici oziroma združenju detektivov v matični državi ali katerikoli drugi državi.

Dokazila iz prvega in drugega odstavka tega člena morajo biti predložena v overjenem prevodu v

angleški in slovenski jezik.

O začetku opravljanja detektivske dejavnosti iz prvega odstavka tega člena zbornica obvesti pristojni organ detektivove matične države.

Detektiv iz prvega odstavka tega člena mora opravljati detektivsko dejavnost dejansko in stalno, pri tem pa uporabljati poklicni naziv iz svoje matične države, izražen v uradnem jeziku ali enem od uradnih jezikov svoje matične države, z navedbo organa, pri katerem je vpisan v svoji matični državi.

16.č člen

Detektiv iz 16.b člena tega zakona se obvezno včlani v zbornico ter ima pravico voliti in biti izvoljen v organe zbornice ter sodelovati pri njihovem delu v skladu s statutom zbornice. Zbornica vpiše detektiva iz 16.b in 16.c člena tega zakona v evidenco, določeno v 23. členu tega zakona.

16.d člen

Detektiv iz države, ki je članica Evropske unije, ki ni vpisan v evidenco tujih detektivov na podlagi 16.b in 16.c člena tega zakona, lahko v Republiki Sloveniji opravi posamezno detektivsko storitev, ki sodi v okvir opravljanja detektivske dejavnosti po 9. členu tega zakona.

Detektiv iz prejšnjega odstavka mora pred začetkom opravljanja posamezne detektivske storitve o tem pisno obvestiti ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, s predložitvijo potrdila o vpisu pri pristojnem organu matične države in pooblastilo naročnika detektivske storitve, pri čemer se smiselno uporabljata drugi in tretji odstavek 16.b člena tega zakona. V obvestilu mora navesti naslov ali določiti pooblaščenca za vročitve v Republiki Sloveniji.

Na podlagi obvestila in dokazil iz prejšnjega odstavka izda ministrstvo, pristojno za notranje zadeve, detektivu iz prvega odstavka tega člena potrdilo o priglasitvi opravljanja posamezne detektivske storitve ter o tem pisno obvesti zbornico.

Na zahtevo inšpektorja za zasebno varstvo ali policista mora detektiv iz prvega odstavka tega člena predložiti dokazilo, da ima pravico opravljati posamezno detektivsko storitev, ki sodi v okvir opravljanja detektivske dejavnosti po 9. členu tega zakona.

16.e člen

Pri opravljanju posamezne detektivske storitve mora detektiv iz prejšnjega člena upoštevati pravila poklicnega ravnanja, ki veljajo za detektive v Republiki Sloveniji.

Pri opravljanju posamezne detektivske storitve v Republiki Sloveniji detektiv iz 16.d člena uporablja poklicni naziv iz svoje matične države, izražen v uradnem jeziku ali enem od uradnih jezikov svoje matične države, skupaj z navedbo poklicne organizacije, ki mu je dala dovoljenje za opravljanje detektivske dejavnosti v matični državi.

16.f člen

Detektiv iz druge države, ki ni članica Evropske unije, lahko ob pogoju dejanske vzajemnosti izvaja detektivsko dejavnost oziroma posamezno detektivsko storitev v Republiki Sloveniji.

IV. DETEKTIVSKA DRUŽBA

17. člen

Detektivska družba je pravna oseba in se lahko ustanovi v skladu z zakonom o gospodarskih družbah kot osebna družba (v nadaljnjem besedilu: detektivska družba).

18. člen

Za ustanovitev in poslovanje detektivske družbe se uporabljajo predpisi o gospodarskih družbah, če ni s tem zakonom drugače določeno.

19. člen

Dejavnost detektivske družbe je omejena na opravljanje detektivskega poklica.

Najmanj en družbenik detektivske družbe mora biti oseba, ki je od zbornice pridobila licenco za opravljanje detektivske dejavnosti. Vodenja poslov detektivske družbe ni mogoče zaupati osebi, ki ni detektiv. Dejavnost detektivske družbe lahko opravljajo izključno detektivi z licenco za opravljanje detektivske dejavnosti.

20. člen

Prijavi za vpis detektivske družbe v sodni register je treba priložiti soglasje zbornice. Soglasje se lahko odreče samo, če niso izpolnjeni pogoji, ki jih ta zakon določa za ustanovitev in poslovanje detektivske družbe. Soglasje iz prvega odstavka tega člena izda organ zbornice, določen s statutom. Šteje se, da je soglasje dano, če prosilec ne prejme odgovora v dveh mesecih od vložitve prošnje.

21. člen

Če s tem zakonom niso izpolnjeni določeni pogoji za organizacijo in poslovanje detektivske družbe, njeno delovanje preneha z likvidacijo. Prenehanje detektivske družbe iz razlogov po prejšnjem odstavku ugotovi sodišče na predlog družbenikov ali zbornice. Sodišče pred odločitvijo o prenehanju določi detektivski družbi največ šestmesečni rok, v katerem mora svojo organizacijo in poslovanje uskladiti z določbami tega zakona.

V. INŠPEKCIJSKI NADZOR

22. člen

Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb tega zakona in predpisi, izdanih na njegovi podlagi, opravlja ministrstvo, pristojno za notranje zadeve.

V ministrstvu, pristojnem za notranje zadeve, opravljajo inšpekcijski nadzor inšpektorji za zasebno varstvo (v nadaljnjem besedilu: inšpektor).

Inšpektor samostojno opravlja naloge inšpekcijskega nadzora, izdaja odločbe in sklepe v upravnem postopku in odreja druge ukrepe, za katere je pooblaščen.

Inšpektor samostojno nadzira izvrševanje predpisov na področju detektivske dejavnosti, in sicer:

- preverja obstoj in veljavnost licence za opravljanje detektivske dejavnosti;
- preverja obstoj in vsebino evidenc, ki jih je detektiv dolžan voditi;
- ugotavlja opravljanje nedovoljenih dejavnosti;
- ugotavlja način pridobivanja in vrsto pridobljenih informacij;
- ugotavlja način varovanja podatkov pri detektivu, pridobljenih pri opravljanju detektivske dejavnosti ali v zvezi z njo;
- pri izvajanju inšpekcijskega nadzora sodeluje z državnimi organi in organizacijami ter organizacijami z javnimi pooblastili.

Minister, pristojen za notranje zadeve, podrobneje predpiše način opravljanja inšpekcije na področju detektivske dejavnosti. Kolikor ni s tem zakonom drugače določeno, se za inšpektorja in za opravljanje inšpekcijskega nadzora uporabljajo določbe zakona, ki ureja inšpekcijski nadzor in zakona o splošnem upravnem postopku.

22.a člen

Inšpektor mora imeti visoko ali univerzitetno izobrazbo pravne ali družboslovne smeri, najmanj pet let ustreznih delovnih izkušenj in strokovni izpit za inšpektorja. Pooblastilo za opravljanje inšpekcijskega nadzora izkazuje inšpektor s službeno izkaznico, ki jo izda minister, pristojen za notranje zadeve. Minister, pristojen za notranje zadeve, predpiše obrazec službene izkaznice in postopek za njuno izdajo. Minister, pristojen za notranje zadeve, predpiše vsebino in način opravljanja strokovnega izpita za inšpektorja.

22.b člen

Inšpektor ima poleg splošnih pooblastil, določenih v zakonu, ki ureja inšpekcijski nadzor, pravico in dolžnost:

- določiti rok za odpravo pomanjkljivosti oziroma nepravilnosti pri izvajanju detektivske dejavnosti;
- predlagati zbornici odvzem licence, če detektiv ne izpolnjuje več z zakonom predpisanih pogojev za opravljanje detektivske dejavnosti oziroma če v določenem roku ne odpravi ugotovljenih pomanjkljivosti ali nepravilnosti;
- predlagati zbornici uvedbo postopka za ugotovitev disciplinske odgovornosti;
- predlagati pristojnemu organu sprejem ukrepov;
- podati ovadbo pristojnim organom za kazniva dejanja, ki se preganjajo po uradni dolžnosti.

Zoper odločbo inšpektorja iz prve alineje prejšnjega odstavka je v 15 dneh od njene vročitve dovoljena pritožba ministru, pristojnemu za notranje zadeve. Pritožba zoper odločbo inšpektorja ne zadrži njene izvršitve. O pritožbi odloči minister, pristojen za notranje zadeve, v 30 dneh od dneva njene vložitve.

VI. EVIDENCE

23. člen

Za izvrševanje v tem zakonu določenih nalog zbornica vodi in vzdržuje evidence:

- detektivov, državljanov Republike Slovenije;
- tujih detektivov, ki imajo v Republiki Sloveniji pravico opravljanja detektivsko dejavnost pod nazivom »detektiv«;
- tujih detektivov, ki imajo v Republiki Sloveniji pravico opravljanja detektivsko dejavnost pod poklicnim nazivom iz svoje matične države.

Zbornica je ministrstvu, pristojnemu za notranje zadeve, na pisno zahtevo dolžna dati podatke iz evidence, ki jih vodi in vzdržuje.

24. člen

Evidenca detektivov, državljanov Republike Slovenije, in evidenca tujih detektivov, ki imajo v Republiki Sloveniji pravico opravljanja detektivsko dejavnost pod nazivom »detektiv«, vsebujeta naslednje podatke:

- ime in priimek;
- rojstne podatke (dan, mesec, leto, kraj rojstva);
- državljanstvo;
- stalno oziroma začasno prebivališče;
- šolsko izobrazbo;
- poklic;
- zaposlitev;
- datum opravljenega detektivskega izpita pred komisijo iz 8. člena tega zakona oziroma datum opravljenega preizkusnega izpita o poznavanju pravnega reda Republike Slovenije pred komisijo iz 8. člena tega zakona;
- datum in številko izdane licence;
- datum in številko izdane izkaznice;
- datum odvzema licence;
- datum odvzema izkaznice.

Evidenca tujih detektivov, ki imajo v Republiki Sloveniji pravico opravljanja detektivsko dejavnost pod poklicnim nazivom iz svoje matične države, vsebuje podatke iz prve do sedme alineje prejšnjega odstavka, številko licence in izkaznice detektiva ter podatke o organu matične države, ki je izdal licenco in izkaznico detektiva.

25. člen

Podatki iz prejšnjega člena tega zakona se zbirajo neposredno od posameznika, na katerega se nanašajo.

Za zbiranje in posredovanje osebnih podatkov,

ki se zbirajo po določenih prejšnjega člena tega zakona in niso urejena v tem zakonu, se uporabljajo določila zakona o varstvu osebnih podatkov.

26. člen

Detektiv je dolžan voditi evidence:

1. pogodb o opravljanju detektivskih storitev;
2. zbranih informacij;
3. naznanjenih kaznivih dejanj.

26.a člen

Evidence iz prejšnjega člena vsebujejo naslednje podatke:

- evidenca pogodb o opravljanju detektivskih storitev: podatki o naročniku detektivske storitve (ime, priimek in naslov fizične osebe oziroma firma in sedež pravne osebe); podatki o pogodbi o opravljanju detektivske storitve (zaporedna številka pogodbe, datum sklenitve in datum izpolnitve pogodbe); podatki o področju zbiranja informacij (navedba področja zbiranja podatkov iz 9. člena tega zakona in opis vsebine detektivske storitve oziroma predmeta pogodbe); podatki o pooblastilu stranke (zaporedna številka pooblastila, datum, obseg pooblastila); datum izpolnitve pogodbe;
- evidenca zbranih informacij: podatke o vrsti zbranih informacij (področje zbiranja informacij, podatki o posamezni informaciji; podatki o posamezniku (ime in priimek, naslov stalnega oziroma začasnega bivališča); podatki o pravni osebi (firma in sedež pravne osebe); drugi podatki o posamezni informaciji;
- evidenca naznanjenih kaznivih dejanj: podatki o naznanitvi kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti (naslovnik sporočila, datum sporočila); znani podatki o kaznivem dejanju.

26.b člen

Posameznik ima pravico do vpogleda v svoje podatke v evidencah iz 26. člena tega zakona takoj po vzpostavitvi teh evidenc.

Detektiv je dolžan evidence iz prejšnjega odstavka tega člena na zahtevo zbornice ali inšpektorja za zasebno varstvo predložiti na vpogled.

Zbornica oziroma inšpektor za zasebno varstvo sta osebne podatke iz evidenc iz 26. člena tega zakona dolžna varovati v skladu z zakonom in jih uporabiti le pri opravljanju nadzora po tem zakonu.

26.c člen

Posamezni podatki iz evidenc se hranijo:

- podatki v evidenci iz 1. točke 26. člena tega zakona pet let po izpolnitvi pogodbe;
- podatki v evidenci iz 2. točke 26. člena tega zakona do izpolnitve pogodbe o opravljanju detektivske storitve;

- podatki v evidenci iz 3. točke 26. člena tega zakona pet let po vnosu podatkov o naznanitvi kaznivega dejanja.

Po preteku rokov iz prejšnjega odstavka, detektiv podatke ustrezno arhivira, razen podatkov iz evidence zbranih informacij, ki jih izroči stranki ob izpolnitvi pogodbe o opravljanju detektivske storitve.

27. člen

Osebni podatki se v evidencah shranjujejo do odvzema licence detektiva. Potem se v evidenci iz 24. člena tega zakona vodijo le podatki o imenu, priimku, naslovu in o odvzemu licence detektiva.

VII. KAZENSKE DOLOČBE

28. člen

Z globo najmanj 150.000 tolarjev se kaznuje za prekršek detektiv, ki:

1. opravlja detektivsko dejavnost brez pisne pogodbe, sklenjene s stranko oziroma brez njenega pisnega pooblastila (prvi odstavek 8. člena);
2. zbira informacije, ki jih ni upravičen zbirati (prvi odstavek 9. člena);
3. osebe predhodno ne opozori, da podatke daje prostovoljno (drugi odstavek 9. člena);
4. ne zavaruje podatkov v obsegu in na način, ki ga določi minister, pristojen za notranje zadeve (drugi odstavek 11. člena);
5. ne varuje pridobljenih podatkov kot poklicno skrivnost oziroma poslovno tajnost (prvi in drugi odstavek 12. člena);
6. ravna v nasprotju s 13. členom tega zakona;
7. ne pokaže izkaznice (14. člen);
8. ne vodi evidenc, ki jih je dolžan voditi (26. člen).

Z globo 100.000 tolarjev se kaznuje za prekršek detektiv, ki:

1. ne poda ovadbe pristojnemu organu o kaznivem dejanju, ki se preganja po uradni dolžnosti (tretji odstavek 12. člena);
2. ne odpravi pomanjkljivosti v roku, ki ga je določil inšpektor (prva alineja prvega odstavka 22.b člena);
3. na zahtevo inšpektorja ali zbornice ne predloži na vpogled evidenc, ki jih vodi (drugi odstavek 26.b člena).

Z globo najmanj 100.000 tolarjev se kaznuje za prekršek posameznik, ki opravlja detektivsko dejavnost brez licence detektiva (prvi odstavek 8. člena).

Z globo najmanj 100.000 tolarjev se kaznuje za prekršek tuj detektiv, ki v Republiki Sloveniji opravlja detektivsko dejavnost v nasprotju z določbami III.A poglavja tega zakona. (Opomba: glej tudi prvi odstavek 13. člena ZUE)

**Zakon o detektivski dejavnosti – ZDD
(Uradni list RS, št. 32/94)
vsebuje naslednje prehodne
in končne določbe:**

**VIII. PREHODNE IN KONČNE
DOLOČBE**

29. člen

Podjetja, registrirana za detektivsko dejavnost, morajo v roku enega leta po uveljavitvi tega zakona svojo organiziranost in dejavnost uskladiti s tem zakonom ter pridobiti potrebne licence po tem zakonu.

30. člen

Zbornica se mora ustanoviti v skladu s tem zakonom v enem letu po njegovi uveljavitvi in v roku šestih mesecev po ustanovitvi določiti program preizkusa znanja, kodeks poklicne etike, obrazec izkaznice in vzpostaviti evidenco iz 5. člena tega zakona. Dokler zbornica ne začne z delom, opravlja njene naloge iz 1. in 2. točke prvega odstavka ter 3., 5. in 6. točke drugega odstavka 5. člena tega zakona Ministrstvo za notranje zadeve.

31. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

**Zakon o spremembah in dopolnitvah
zakona o detektivski dejavnosti – ZDD-A
(Uradni list RS, št. 96/02)
vsebuje naslednje prehodne
in končne določbe:**

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

20. člen

Delavci ministrstva, pristojnega za notranje zadeve, ki so opravljali nadzor nad izvajanjem zakona o detektivski dejavnosti do uveljavitve tega zakona, nadaljujejo s svojim delom do imenovanja v inšpektorje, vendar najdlje dve leti od uveljavitve tega zakona.

Do izdaje predpisa iz drugega odstavka 22.a člena zakona se inšpektor izkazuje s pooblastilom ministra, pristojnega za notranje zadeve. Detektivska zbornica Republike Slovenije mora uskladiti svoj statut in druge akte, sprejete na njegovi podlagi, v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Minister, pristojen za notranje zadeve, izda predpise iz drugega odstavka 11. člena, petega odstavka 22. člena ter drugega in tretjega odstavka 22.a člena zakona v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

21. člen

Določba 2. člena tega zakona se začne uporabljati dvanajst mesecev po uveljavitvi tega zakona. Določbe 16.a do 16.e člena ter določbe druge in tretje alineje 23. člena zakona, ki se nanašajo na evidence tujih detektivov, se začnejo uporabljati z dnem pristopa Republike Slovenije k Evropski uniji.

22. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

**Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona
o detektivski dejavnosti – ZDD-B
(Uradni list RS, št. 90/05)
vsebuje naslednji prehodno
in končno določbo:**

4. člen

Postopki obravnave prošenj za izdajo licence detektiva, vloženih do uveljavitve tega zakona, o katerih do uveljavitve tega zakona še ni bilo odločeno, se dokončajo po dosedanjih predpisih.

5. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

**Zakon o spremembah in dopolnitvah
Zakona o detektivski dejavnosti –
ZDD-C (Uradni list RS, št. 60/07)
vsebuje naslednjo končno določbo:**

KONČNA DOLOČBA

4. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

*Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije
France Cukjati, dr. med., l.r.*

Na podlagi 5. člena Zakona o detektivski dejavnosti (Ur. list. RS, št. 7/03 – UPB1) in na podlagi 29. člena Statuta Detektivske zbornice Republike Slovenije (Ur. list . RS, št. 104/03) je Upravni odbor zbornice dne 29.06.2005 sprejel

PRAVILNIK

o programu in postopku opravljanja detektivskega izpita kandidatov za pridobitev licence za opravljanje detektivske dejavnosti

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Ta pravilnik določa:

- način določanja programa detektivskega izpita;
- okvirne programske vsebine;
- postopek opravljanja detektivskega izpita;
- stroške in nosilce stroškov postopka opravljanja detektivskega izpita kandidatov za pridobitev licence za opravljanje detektivske dejavnosti.

II. NAČIN DOLOČANJA PROGRAMA DETEKTIVSKEGA IZPITA

2. člen

Strokovne podlage programa detektivskega izpita in predlog o načinu preverjanja znanja kandidatov pripravi Programski svet Detektivske zbornice Republike Slovenije, ki ga imenuje Upravni odbor Detektivske zbornice, v sestavi šestih članov, od katerih tri člane predlaga Ministrstvo za notranje zadeve, tri pa Upravni odbor Detektivske zbornice.

Člani programskega sveta so strokovnjaki za posamezna področja, ki jih morajo glede na vsebino in način izvajanja obvladovati kandidati za pridobitev licence za opravljanje detektivske dejavnosti.

Članstvo v programskem svetu ni vezano na članstvo v zbornici ali na delovno razmerje v Ministrstvu za notranje zadeve.

3. člen

Člani, imenovani v programski svet, iz svojih vrst izvolijo predsednika in namestnika predsednika. Upravni odbor Detektivske zbornice je dolžan na poziv predsednika programskega sveta, programskemu svetu zagotoviti administrativno-tehnično pomoč.

4. člen

Programski svet podrobneje predpiše vsebine znanj, ki jih mora na detektivskem izpitu izkazati kandidat, literaturo za naslednje programske teme:

- področje in način dela detektiva ter statusne oblike organiziranja delovanja;

- kodeks poklicne etike detektivov Republike Slovenije;
- človekove pravice in svoboščine;
- varnostni sistem Republike Slovenije;
- osnove kriminalistike;
- osnove kazenskega procesnega in materialnega prava in izvrševanje kazenskih sankcij;
- osnove upravnega postopka;
- osnove izvršilnega in pravnega postopka;
- varovanje osebnih podatkov in varovanje poslovne tajnosti;
- detektivska dejavnost in obligacijska razmerja;
- osnove pravosodnega sistema;
- osnove družinskega in dednega prava;
- osnove javne uprave.

Predpisan program potrdi Upravni odbor zbornice s sklepom.

Če iz sprememb veljavnih predpisov, na katerih temeljijo vsebine znanj iz prvega odstavka tega člena ali iz drugih vsebinskih razlogov, izhaja potreba po spremembi oz. dopolnitvi predpisanih vsebin znanj, ki jih mora na detektivskem izpitu izkazati kandidati, programski svet spremeni oz. dopolni predpisane vsebine znanj in spremenjeni program predloži v potrditev Upravnemu odboru zbornice. Pred odločanjem o potrditvi spremenjenega programa mora Upravni odbor zbornice pridobiti soglasje Ministrstva za notranje zadeve.

Upravni odbor zbornice s sklepom odloči, ali so spremembe in dopolnitve programa takšnega obsega, da je potrebno izvesti dodatno obvezno seminarско usposabljanje detektivov, ki so že pridobili licenco, in ali je potrebno, da kandidati, ki so že opravili detektivski izpit, licence pa še niso pridobili, ponovno opravljajo detektivski izpit, delno ali v celoti.

5. člen

Upravni odbor zbornice je dolžan zagotoviti, da se navedbe o predpisanih vsebinah znanj in navedba predpisane literature objavi v brošuri, ki je kandidatom za pridobitev licence za opravljanje detektivske dejavnosti na razpolago na zbornici.

III. NAČIN OPRAVLJANJA DETEKTIVSKEGA IZPITA

6. člen

Način opravljanja detektivskega izpita določi programski svet. Programski svet pripravi tudi spisek vprašanj in merila ocenjevanja uspešnosti kandidatov.

IV. PRIJAVA NA DETEKTIVSKI IZPIT

7. člen

Kandidat, ki želi opravljati detektivski izpit za pridobitev licence detektiva, na Detektivsko zbornico Republike Slovenije naslovi pisno vlogo, v kateri navede svoje podatke (ime in priimek, rojstne podatke, naslov bivališča, stopnjo in smer izobrazbe).

8. člen

Prijave evidentira sekretar zbornice in o evidentiranju vloge obvesti kandidata. Obvestilo vsebuje tudi rok predviden za izvedbo detektivskega izpita.

9. člen

K detektivskemu izpitu se povabi vse prijavljene kandidate, ki so vlogo podali najkasneje 30 dni pred datumom, ki je določen za detektivski izpit. Kandidate je o datumu in uri ter kraju detektivskega izpita potrebno obvestiti najkasneje 15 dni pred dnem, ki je določen za detektivski izpit.

Obvestili iz prejšnjega odstavka obvezno vsebujejo tudi povabilo kandidatom, da pred pristopom k detektivskemu izpitu plačajo pristopni delež za vpis v evidenco kandidatov za detektive, z navedbo zneska in transakcijskega računa detektivske zbornice.

Kandidata, ki izpolnjuje pogoje iz tega člena, se vpiše v evidenco kandidatov za detektive.

V. DOLOČANJE ROKOV DETEKTIVSKEGA IZPITA

10. člen

Roke detektivskega izpita glede na razvidne potrebe po detektivskem izpitu določa Upravni odbor Detektivske zbornice Republike Slovenije.

Ne glede na število prijavljenih kandidatov mora Upravni odbor Detektivske zbornice Republike Slovenije določiti rok za detektivski izpit najmanj enkrat v koledarskem letu.

VI. KOMISIJA ZA DETEKTIVSKI IZPIT

11. člen

Detektivski izpit s področij, ki jih določi programski svet po vnaprej pripravljenih vprašanjih in ob upoštevanju meril ocenjevanja iz 6. člena tega Pravilnika, izvaja Komisija za detektivski izpit, v katero

imenujeta Ministrstvo za notranje zadeve in Upravni odbor zbornice vsak po dva člana.

Predsednik izpitne komisije za opravljanje detektivskega izpita je predstavnik zbornice.

Članstvo v komisiji in programskem svetu se ne izključuje.

VII. ODSTOP OD DETEKTIVSKEGA IZPITA

12. člen

Če kandidat ne pristopi k detektivskemu izpitu v roku, ki je določen s povabilom, izostanka pa ne opraviči, ali če od detektivskega izpita odstopi potem, ko je že pristopil, se šteje kot da detektivskega izpita ni uspešno opravil.

Kandidat, ki ni pristopil k detektivskemu izpitu iz opravičenih razlogov, lahko detektivski izpit opravlja v enem od naslednjih rokov kot prvi izpit, če je z obrazloženo pisno vlogo odstop od detektivskega izpita opravičil najmanj 8 dni pred dnem, ki je določen za detektivski izpit.

Opravičljivi razlogi iz prejšnjega odstavka so:

- bolezen ali poškodba kandidata s takšnimi indikacijami, ki kandidatu onemogočajo pripravo na detektivski izpit;
- bolezen ožjega družinskega člana, ki kandidatu onemogoča pripravo na detektivski izpit ali pristop k izpitu;
- smrt v ožji družini;
- drugi objektivni razlogi, zaradi katerih se kandidat ni mogel pripraviti na detektivski izpit oz. mu je bil onemogočen pristop k izpitu.

O utemeljenosti razlogov iz prejšnjega odstavka odloča Upravni odbor Detektivske zbornice Republike Slovenije s sklepom. Pred odločitvijo o utemeljenosti razlogov za odstop od detektivskega izpita lahko Upravni odbor od kandidata zahteva dodatna pojasnila in dokazila.

Upravni odbor lahko izjemoma opraviči odstop od detektivskega izpita tudi v primeru, če je kandidat pisno vlogo iz drugega odstavka tega člena podal prepozno, če je njegova zamuda pri podajanju vloge posledica višje sile ali drugih tehničnih razlogov, če je kandidat vlogo iz drugega odstavka tega člena podal najkasneje do dne in ure, ki sta predvidena za detektivski izpit in če je iz vloge razvidno, da so razlogi za odstop nastopili po izteku iz drugega odstavka tega člena.

VIII. EVIDENTIRANJE POSTOPKA DETEKTIVSKEGA IZPITA, OCENJEVANJE IN IZDAJANJE POTRDIL

13. člen

Komisija za opravljanje detektivskega izpita o vsakem detektivskem izpitu sestavi pisno poročilo, v katerem navede:

- vprašanja, ki so bila kandidatom postavljena;
- ocene znanja kandidatov, sprejete na podlagi meril ocenjevanja.

14. člen

Na podlagi poročila iz prejšnjega člena predsednik Komisije za opravljanje detektivskega izpita vsakemu kandidatu izda potrdilo, v katerem je navedeno, ali je kandidat detektivski izpit opravil uspešno, delno uspešno ali neuspešno.

Kopijo poročila predsednik komisije izroči Upravnemu odboru Detektivske zbornice Republike Slovenije.

IX. PRITOŽBENI POSTOPEK KANDIDATA

15. člen

Kandidat, ki ni uspešno opravil detektivski izpit, ali je detektivski izpit opravil delno uspešno, ima pravico do pritožbe na Upravni odbor Detektivske zbornice Republike Slovenije.

Za pregled dokumentacije o postopku preverjanja znanja kandidata, ki se je pritožil, Upravni odbor zbornice imenuje poročevalca. Poročevalec pred izročitvijo predmeta Upravnemu odboru v odločanje:

- pregleda vso dokumentacijo o detektivskem izpitu in jo primerja z navedbami kandidata v pritožbi;
- pridobi mnenje predsednika Komisije za opravljanje detektivskega izpita.

Upravni odbor zbornice v pritožbenem postopku s sklepom:

- zavrne kandidatovo pritožbo kot neutemeljeno;
- odloči, da kandidat lahko detektivski izpit ponovi v istem izpitnem roku, vendar ne prej kot v 15 dneh in ne kasneje kot v 30 dneh po izpitnem roku.

X. STROŠKI DETEKTIVSKEGA IZPITA

16. člen

Stroški prvega pristopa k detektivskemu izpitu so zajeti v pristopnem deležu za vpis v evidenco kandidatov za detektive.

V primeru, da kandidat ne pristopi k detektivskemu izpitu iz razlogov, ki niso opravičljivi po 12. členu tega pravilnika, detektivskega izpita ne opravi, ali pa ga opravi delno uspešno, mora pred ponovnim pristopom k detektivskemu izpitu vplačati stroške ponovnega opravljanja detektivskega izpita, v višini, ki jo s sklepom določi Upravni odbor zbornice.

XI. KONČNE DOLOČBE

17. člen

Ta pravilnik začne veljati, ko ga sprejme Upravni odbor zbornice. Pravilnik se objavi na spletni strani zbornice.

18. člen

Z dnem, ko začne veljati ta pravilnik, preneha veljati Pravilnik o programu in postopku preizkusa znanja kandidatov za pridobitev licence za opravljanje detektivske dejavnosti objavljen v (Ur. listu RS, št. 79/99).

*Predsednik zbornice:
Janko Trivunović*

**REPUBLIKA SLOVENIJA
KOMISIJA ZA PREPREČEVANJE KORUPCIJE**

1000 Ljubljana, Tržaška 19/a
Telefon: 01 478 8483, Fax: 01 478 8472
E-pošta: anti.korupcija@kpk-rs.si

Šifra: 035-1/2008,5

Datum: 30.01.2008

Komisija za preprečevanje korupcije je na podlagi 18. člena Zakona o preprečevanju korupcije – ZPKor (Uradni list RS, št. 2/04 in sprem.) in 13. člena Poslovnika komisije za preprečevanje korupcije (Uradni list RS, št.105/04) na seji dne 30.1.2008 sprejela

NAČELNO MNENJE ŠT. 119

Ravnanje detektiva, ki za svoje naročnike pridobiva informacije v nasprotju z zakonom in poklicno dolžnostjo varovanja zasebnosti, osebnostnih pravic in osebnih podatkov posameznikov pri opravljanju detektivske dejavnosti ter pri tem uporablja metode, ki so z zakonom dovoljene le obveščevalno-varnostnim službam države in policiji, je kršitev dolžnega ravnanja in omogočanje neupravičene koristi naročniku detektivskih storitev, kar ustreza definiciji korupcije po 3. alineji 2. člena ZPKor.

Obrazložitev:

Komisija je dobila prijavo suma korupcije z navedbami, da detektiv pridobiva in naročnikom posreduje informacije o posameznikih v nasprotju z zakonom o detektivski dejavnosti.

V enem primeru je prijaviteljica skupaj s prijavo poslala pisno informacijo detektiva, iz katere je razvidno, da ji je več ur načrtno in neprekinjeno sledil, jo na različnih krajih in pri različnih opravilih opazoval in fotografiral ter o tem poročal svojemu naročniku. Informacijo je nato naročnik uporabil proti prijaviteljici in ji izredno odpovedal pogodbo o delovnem razmerju. O ravnanju detektiva je prijaviteljica obvestila tudi pristojni Inšpektorat za notranje zadeve pri Ministrstvu za notranje zadeve Republike Slovenije. Komisija je na podlagi 11. člena ZPKor pozvala Inšpektorat, da odgovori, kaj so ukrenili v zvezi z navedbami prijaviteljice v prvi prijavi. Odgovorili so, da so opravili inšpekcijski pregled in proti detektivu začeli ustrezen postopek.

V drugem primeru je Komisija prijavo odstopila pristojnemu organu, da jo preuči in ukrepa, ter sklenila, da do nadaljnega počaka z obravnavo.

I.

Zakon o detektivski dejavnosti (ZDD) določa, da ta dejavnost obsega zbiranje in posredovanje infor-

macij, ki jih detektivi pridobivajo v skladu z zakonom. Tako ZDD omogoča detektivom, da lahko v določenih primerih posegajo celo v ustavno zajamčene pravice posameznikov. Pri tem morajo detektivi spoštovati ustavno varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen Ustave Republike Slovenije) ter varstvo osebnih podatkov posameznika (38. člen Ustave). S tem, ko je država detektivom z zakonom podelila možnost, da lahko v svojo korist in korist svojih naročnikov posegajo v pravice in svoboščine državljanek in državljanov, jim je postavila tudi zahtevo, da pri tem dosledno spoštujejo ustavo in zakone. Iz tega izhaja tudi potreba po javnem zaupanju v detektivski poklic, da bodo navedeno dejansko spoštovali, kar je dodaten razlog, zaradi katerega si je detektivska dejavnost sama postavila nekatere omejitve, zapisane v Statutu detektivske zbornice Republike Slovenije in Kodeksu detektivske poklicne etike.¹

Ustava določa, da zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo osebnih podatkov ureja zakon. To pomembno področje zasebnosti posameznika ureja Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1), ki je področni zakon o pravicah, obveznostih, načelih in ukrepih, s katerimi se preprečujejo neustavni, nezakoniti in neupravičeni posegi v zasebnost in dostojanstvo posameznika oziroma posameznice pri obdelavi osebnih podatkov. Po ZVOP-1 je osebni podatek katerikoli podatek, ki se nanaša na posameznika, ne glede na obliko, v kateri je izražen. Obdelava osebnih podatkov pomeni kakršnokoli delovanje ali niz delovanj v zvezi z osebnimi podatki, zlasti zbiranje, pridobivanje, vpis, urejanje, shranjevanje, prilagajanje ali spreminjanje, vpogled, uporaba, razkritje s prenosom, sporočanje, širjenje ali drugo dajanje na razpolago... Po splošni opredelitvi iz 8. člena ZVOP-1 se osebni podatki lahko obdelujejo le, če tako določa zakon ali če je podana osebna privolitev posamez-

nika. Namen obdelave osebnih podatkov mora biti določen v zakonu, v primeru obdelave na podlagi osebne privolitve posameznika pa mora biti ta predhodno pisno ali na drug ustrezen način seznanjen z namenom obdelave njegovih osebnih podatkov. Temeljno načelo iz 2. člena ZVOP-1 zahteva, da je obdelava osebnih podatkov vselej zakonita in poštena.²

Za uresničevanje ustavnega varstva zasebnosti in varstva osebnih podatkov sta na področju detektivske dejavnosti posebej pomembni določbi 9. in 13. člena ZDD. V 9. členu ZDD je določeno, da sme detektiv pridobivati podatke samo neposredno od osebe, na katero se ti podatki nanašajo, lahko pa tudi od drugih oseb, ki jih imajo in so jih pripravljene dati prostovoljno, ter iz sredstev javnega obveščanja. Po drugem odstavku istega člena je detektiv pri pridobivanju informacij dolžan osebo predhodno opozoriti, da podatke daje prostovoljno. Po 13. členu ZDD mu je prepovedana uporaba metod in sredstev, katere v skladu z zakonom uporabljajo le službe državnih organov. Tako tudi iz gradiva zakonodajnega postopka izhaja, da je namen zakonodajalca v določbah 9. in 13. člena ZDD preprečiti kršitve varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin posameznika na področju detektivske dejavnosti.³

II.

Ustavne določbe, zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) in zakon o detektivski dejavnosti (ZDD) zahtevajo, da mora detektiv pri opravljanju detektivskih storitev spoštovati zasebnost, osebne pravice in varstvo osebnih podatkov oseb, kadar o njih pridobiva informacije ali kako drugače posega v njihovo osebno sfero in jih nadzoruje. Osebo, od katere pridobiva osebne podatke, je po 9. členu ZDD dolžan predhodno seznaniti in pridobiti njeno soglasje. V nobenem primeru pa ne sme uporabljati metod, ki jih po zakonu lahko uporabljajo le obveščevalno-varnostne službe države in policija. To detektivom izrecno prepoveduje 13. člen ZDD.

Zakon o Slovenski obveščevalno-varnostni agenciji določa, da je tajno opazovanje in sledenje na odprtih ali javnih prostorih z uporabo tehničnih sredstev za dokumentiranje ena od glavnih metod tajnega pridobivanja podatkov, namenjenih za zagotavljanje varnostnih, političnih in gospodarskih interesov države ali za preprečevanje in obvladovanje delovanja organizacij, skupin in oseb, ki iz tujine ali v povezavi s tujino ogrožajo ali bi lahko ogrozile nacionalno varnost države in njeno ustavno ureditev.⁴ Po Zakonu o obrambi imajo enaka pooblastila za uporabo metod tajnega pridobivanja podatkov s tajnim opazovanjem in sledenjem ter uporabo tehničnih sredstev za dokumentiranje (fotografiranje) uslužbenci obveščevalno-varnostne službe, ki

opravljajo obveščevalne in protiobveščevalne naloge na obrambnem področju.⁵

Zakon o kazenskem postopku (ZKP) v 149.a členu določa, da smejo policisti tajno opazovati določeno osebo, če obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da je izvršila, izvršuje ali pripravlja oziroma organizira izvršitev katerega izmed kaznivih dejanj, navedenih v četrtem odstavku 149.a člena ZKP, pri tem pa je mogoče utemeljeno sklepati, da na drug način tega dejanja ne bi bilo mogoče odkriti, preprečiti ali dokazati oziroma bi bilo to povezano z nesorazmernimi težavami. Izjemoma lahko tajno opazujejo tudi osebo, ki ni osumljenec, če je mogoče utemeljeno sklepati, da bi opazovanje te osebe privedlo do identifikacije osumljenca kaznivih dejanj (določenih v prvem odstavku 149.a ZKP), katerega osebni podatki niso znani, do prebivališča ali lokacije, kjer se nahaja osumljenec, oziroma do prebivališča ali lokacije, kjer se nahaja oseba, zoper katero je bil odrejen pripor, hišni pripor, tiralica ali odredba za privedbo, pa je pobegnila ali se skriva, in policisti z drugimi ukrepi teh podatkov ne morejo pridobiti oziroma bi bilo to povezano z nesorazmernimi težavami. Način izvajanja tajnega opazovanja je v tretjem odstavku 149.a člena ZKP opredeljen kot neprekinjeno ali ponavljajoče opazovanje ali sledenje z uporabo tehničnih naprav, med katerimi so tehnične naprave za fotografiranje in video-snemanje, in je osredotočeno na spremljanje položaja, gibanja ter aktivnosti tajno opazovane oziroma nadzorovane osebe. Policisti tajnega opazovanja ne smejo niti začeti brez odredbe pristojnega državnega tožilca ali preiskovalnega sodnika Razlogi, zaradi katerih je lahko tajno opazovanje odrejeno, so praviloma najhujša kazniva dejanja, navedena v 149.a členu ZKP.⁶

III.

Komisija je na podlagi prijave in pregledanega gradiva ugotovila, da je v obravnavanem primeru detektiv osebne podatke prijaviteljice pridobival tako, da je več ur načrtno in neprekinjeno sledil njenemu fizičnemu gibanju in vožnji z osebnim avtomobilom, jo na različnih krajih in pri različnih opravilih opazoval, nadzoroval ter fotografiral njeno početje, ne da bi jo predhodno obvestil in od nje pridobil soglasje za obdelavo njenih osebnih podatkov. Metode, ki jih je pri tem uporabljal, so povsem enake metodam tajnega opazovanja, tajnega sledenja in tajnega dokumentiranja s tehničnimi sredstvi, katere v skladu z zakonom uporabljajo obveščevalno-varnostne službe države in policija, medtem ko so detektivom po 13. členu ZDD izrecno prepovedane.

Naročniki detektivskih storitev pričakujejo od teh storitev določeno korist, zaradi katere detektivom tudi plačujejo. V obravnavanem primeru je bila pričakovana korist naročnika informacija o gibanju

prijaviteljice med njeno odsotnostjo z delovnega mesta zaradi bolezni. V času, ko je detektiv te informacije pridobival in jih posredoval (obdeloval) naročniku, 9. člen ZDD (ZDD-UPB2) tega ni urejal. Detektivsko storitev pridobivanja informacij o zadržanosti z dela zaradi bolezni je uredil šele ZDD-UPB3, ki je stopil v veljavo kasneje.⁷ Ker ZDD-UPB2 navedene storitve ni urejal, detektiv ni imel zakonite podlage za pridobivanje in posredovanje (obdelavo) tovrstnih informacij. Tudi, če bi jo imel, bi moral v skladu z drugim odstavkom 9. člena ZDD o tem predhodno obvestiti nadzorovano osebo (prijaviteljico) in pridobiti njeno soglasje, saj je pridobival in drugemu posredoval njene osebne podatke. V nobenem primeru pa ne bi smel uporabljati metod, ki jih po zakonu uporabljajo obveščevalno-varnostne službe države in policija, ker je to detektivom izrecno prepovedano v 13. členu ZDD. Osebne podatke prijaviteljice je detektiv dokumentiral v pisni obliki in s fotografiranjem. Pisno poročilo je opremil z logotipom detektiva, datumom, žigom in lastnoročnim podpisom ter tako obdelane osebne podatke posredoval naročniku. Informaciji je priložil foto album in CD s fotografijami prijaviteljice, katere je posnel pri tajnem sledenju in opazovanju njenega gibanju in početja. Vse to nesporno potrjuje, da je detektiv osebne podatke prijaviteljice pridobival in pričakovano korist naročnika uresničil v nasprotju z ustavno zajamčenim varstvom zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen Ustave Republike Slovenije), varstvom osebnih podatkov (38. člen Ustave) ter 9. in 13. členom ZDD.

Informacije, ki jih je pridobil in posredoval (obdeloval) detektiv, je naročnik uporabil proti prijaviteljici, ko ji je izredno odpovedal pogodbo o zaposlitvi. Komisija se ni spuščala v odločitev o izredni odpovedi, čeprav je prijaviteljica predložila listinska dokazila, da ji je zdravnik zaradi narave bolezni dovolil neomejeno gibanje. Prav tako se ni ukvarjala s subjektivno odgovornostjo za posledice izredne odpovedi, ki jih zatrjuje prijaviteljica, ker so za presojo in odločanje o tem pristojni drugi državni organi. Na podlagi prijave in gradiva, katerega je pridobila in pregledala, pa je Komisija ugotovila, da je opravljanje detektivskih storitev na način, kot je v obravnavanem primeru ravnal detektiv, kršitev določb 9. in 13. člena ZDD. Zaradi tovrstnih kršitev lahko pristojni organ detektiva kaznuje z globo za prekršek po 28. členu ZDD. Kršitve s hujšimi posledicami so lahko tudi izvršitvena oblika katerega od kaznivih dejanj zoper človekove pravice in svoboščine iz šestnajstega poglavja Kazenskega zakonika (KZ), na primer neupravičeno slikovno snemanje po 149. členu KZ ali zloraba osebnih podatkov po 154. členu KZ. Takšno ravnanje pri opravljanju detektivskih storitev je po 67. členu Statuta detektivske zbornice kršitev dolžnosti vestnega opravljanja detektivskega poklica in etične zaveze detektiva, da bo »oprav-

ljal vse preiskave v mejah naročila, zakonitosti, moralnosti in detektivske poklicne etike«, zapisano v 4. točki Kodeksa detektivske poklicne etike.

Komisija ugotavlja, da korist naročnikov detektivskih storitev, pridobljena v nasprotju z Zakonom o detektivski dejavnosti, Statutom detektivske zbornice in Kodeksom detektivske poklicne etike, ni upravičena. Po obćih pravnih in civilizacijskih načelih nihče ne more imeti upravičene koristi od storitev oziroma ravnanj, ki drugemu povzročajo škodo (neminem laedere) in kršijo pravila družbenega reda. Zato je ravnanje detektiva, ki detektivske storitve opravlja tako, da za naročnika teh storitev pridobiva informacije v nasprotju z zakonom (ZDD), pravili detektivske zbornice in poklicno etiko, kršitev poklicne dolžnosti in dolžnega ravnanja detektivov, s katero je drugemu omogočena neupravičena korist, kar po mnenju Komisije ustreza definiciji korupcije iz 3. alineje 2. člena ZPKor.

S tem je načelno mnenje utemeljeno.

Drago KOS, predsednik

Opombe:

- 1 Statut Detektivske zbornice Republike Slovenije (Uradni list RS 104/03); Etični kodeks detektivov, dostopen na: <http://www.detektivska-zbornica-rs.si/slo/vsebina.html>
- 2 Zakon o varstvu osebnih podatkov, ZVOP-1 in ZVOP-1 UPB-1 (Uradni list RS, št. 86/04, 94/07).
- 3 Predlog za izdajo zakona 212-05/92-1/ 1 EPA 174 (ESA 712), Poročevalec 20/92 in 11/93; Predlog ZDD-A, EPA 442-III, Poročevalec DZ RS, št. 15/02.
- 4 Zakon o Slovenski obveščevalno-varnostni agenciji, uradno prečiščeno besedilo (ZSOVA-UPB2) (Uradni list RS 81/06), 2. in 20. člen.
- 5 Zakon o obrambi, uradno prečiščeno besedilo (ZObr-UPB1) (Uradni list RS 103/04), člen 34.
- 6 Zakon o kazenskem postopku, uradno prečiščeno besedilo (ZKP-UPB4) (Uradni list RS 32/07)
- 7 V času, ko je detektiv v obravnavanem primeru opravljal detektivsko dejavnost, je veljal ZDD-UPB2 (Uradni list RS, št. 113/05). Po tem je stopil v veljavo ZDD-UPB3 (Uradni list RS, št. 96/07).

STALIŠČE ZBORNICE O NEZAKONITEM DELOVANJU DETEKTIVOV

V zvezi z nezakonitim delovanjem detektivov (kontrola bolniškega staleža-tajno opazovanje in sledenje) smo številnim organom posredovali stališče zbornice. Obtožbe in mnenja so globoko posegala v bistvo detektivske dejavnosti in pomenila nekritično kriminalizacijo ene od osnovnih oblik detektivskega dela.

Iz pritožb, obvestil in člankov v medijih, ki so na podlagi tega nastali, lahko povzamemo dva bistvena očitka detektivom:

1. detektivi sploh niso imeli zakonske podlage za nadzor izvajanja bolniškega staleža, saj zakon takrat tega še ni dopuščal;
2. detektivi so brez vednosti nadziranega, slednjega tajno zasledovali in fotografirali, s čimer so uporabljali metode, ki so po 13. členu ZDD izrecno prepovedane.

ZAKONSKA PODLAGA

3. člen Zakona o detektivski dejavnosti (Ur. list RS, št. 96/07 – UPB3) opredeljuje detektivsko dejavnost kot »zbiranje in posredovanje informacij«. 9. člen Zakona o detektivski dejavnosti v svoji tretji alineji določa, da detektiv lahko **zbira dokazno gradivo potrebno za zavarovanje ali dokazovanje pravic in upravičenj stranke pred pravosodnimi in drugimi organi in organizacijami, ki odločajo o teh pravicah**. Četrta, šesta in nova sedma alineja, pa to neke vrste temeljno detektivsko dejavnost, ki velja že vse od sprejema zakona dalje, samo še dodatno konkretizirajo na zbiranje dokazov o zlorabah konkurenčne klavzule, bolniškega staleža, prevoznih stroškov in drugih disciplinskih kršitev ter kaznivih dejanjih in storilcih, ki se preganjajo na zasebno tožbo.

Po 3. alineji 9. člena Zakona o detektivski dejavnosti smo detektivi vse od začetka uveljavitve prvega zakona dalje zbirali podatke o zlorabah bolniškega staleža pa nobeno sodišče tega ni postavilo pod vprašaj.

Prepričani smo torej, v tem pa nam pritrjuje vsa dosedanja detektivska (kot rečeno tudi policijsko, tožilsko in sodno potrjena) praksa, da je zakonska podlaga za tovrstno, v bistvu primarno detektivsko dejavnost, **nesporna**. Nenazadnje spodaj konkretnije predstavljeno mnenje Službe za zasebno varovanje in detektivsko dejavnost MNZ RS je nastalo tri leta pred zadnjo spremembo zakona. Sprašujemo se, ali imate v MNZ (policija je kot vemo organ v sestavi MNZ) o zakonih, ki jih sami pišete, lahko vsak svoje tolmačenje?

DeZRS sicer pozna Načelno mnenje št. 119 Komisije za preprečevanje korupcije in pozna stališče člana te komisije, ki je to mnenje pripravil in katerega gornje mnenje (da detektiv ni imel pravne podlage) ste nekritično sprejeli kot argument za dokazovanje elementov kaznivega dejanja.

NAČIN ZBIRANJA PODATKOV

Drugi odstavek 9. člena in 13. člen ZDD, ki govorita od koga in kako detektivi zbirajo podatke. Sodna praksa, pismeno stališče MNZ in osnovna človeška logika pa seveda ne moreta izključiti možnosti, da detektivi, tako kot vsi drugi državljani, lahko zbirajo informacije tudi s svojima temeljnima čutiloma – vidom in sluhom, torej z **neposrednim opazovanjem**.

Pri tem je za detektivsko dejavnost pomembno zgolj vprašanje – kdaj bi občasno neposredno opazovanje s strani detektiva lahko dobilo takšne razsežnosti, da bi ga bilo eventualno že možno po vsebini in načinu izvedbe povsem izenačiti s prikritim policijskim ukrepom, ki se imenuje tajno opazovanje in ki se po ZKP »izvaja z neprekinjenim ali ponavljajočim opazovanjem ali sledenjem **z uporabo tehničnih naprav za ugotavljanje položaja in gibanja ter tehničnih naprav za prenos in snemanje glasu**, fotografiranjem ter video-snemanjem, in je osredotočeno na spremljanje položaja, gibanja ter aktivnosti osebe...« in se seveda lahko uporabi le ob najhujših kaznivih dejanjih in predhodnih odobritvah. Zato seveda tudi **vsako policijsko neposredno opazovanje ni prikrit ukrep tajnega opazovanja** - spomnimo se samo, kakšno stališče je o opazovanju gibanja Strojanih zavzelo Generalno državno tožilstvo. Zgolj dejstvo, da oseba, o kateri detektiv zbira podatke, o tem ni bila (predhodno) obveščena, ne more biti dokaz uporabe metode tajnega opazovanja kot prikritega policijskega ukrepa. Detektivska dejavnost bi zamrla v temelju in postala povsem nesmiselna, če bi pristali na tezo, da bi se detektiv osebi, ki npr. potencialno zlorablja bolniški stalež, moral predhodno predstaviti in nameravano ugotavljanje navedenega dejstva z neposrednim opazovanjem, tudi predhodno napovedati.

Stališče MNZ in dosedanja sodna praksa nesporno govori v prid detektivom:

Služba za zasebno varovanje in detektivsko dejavnost MNZ RS, kot avtor detektivskega zakona in nadzornik njegovega izvajanja, je v svojem dopisu ZZZS (šifra: 1423-01-280-84/2003/6 z dne 30. 01.

2004) na temo, kdo in kako lahko opravlja kontrole bolniškega staleža zapisala:

- »da je za uspešno in objektivno realizacijo ugotavljanja ali zavarovanec spoštuje začasno zadržanost od dela (bolniški dopust) potrebno zbrati verodostojne informacije oz. obvestila, ki pa se zbirajo **z opazovanjem**, iz sredstev javnega obveščanja, neposrednim razgovorom z osebo, od tretjih oseb, torej s pomočjo t.i. **poizvedovalne dejavnosti**;
- da imajo le detektiv v 3. in 9. členu ZDD zakonsko podlago za opravljanje te dejavnosti«.

Podobno stališče ima tudi informacijska pooblaščenka (npr. v mnenju št. 015 z dne 18. 02. 2006).

Takšno stališče so doslej upoštevala tudi delovna in pravdna sodišča na vseh stopnjah. **Vrhovno sodišče RS** je tako v judikatu **VIII ips 217/2003** navedlo: »Podatki, ki jih na podlagi **opazovanja gibanja oseb** na bolniški odsotnosti v smislu kontrole začasne zadržanosti z dela posreduje pogodbeno angažirani detektiv, so lahko v disciplinskem postopku, pa tudi v postopku pred delovnim sodiščem, uporabljeni kot dokaz, razen če bi bilo izkazano, da so pridobljeni za nezakonit način (npr. s kršitvijo zasebnosti stanovanja, pisemske tajnosti itd.«

Sodišče se je v tudi v celoti strinjalo **z obrazložitvijo Višjega delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani**, ki je v istem postopku že pred tem v sodbi **Pdp 1171/2001-2** dne 09.05. 2003 zapisalo »Ob medsebojnem tehtanju (ustavne) pravice tožene stranke do pridobitve dokazov ter ustavne pravice do zasebnosti tožnika je pritožbeno sodišče ugotovilo, **da detektiv s svojim ravnanjem ni posegel v tožnikovo »intimno« sfero**. Detektiv je zgolj ob določenih dnevih, ne da bi kakorkoli posegel oz. vstopil v tožnikov zasebni prostor, slednjega kontroliral, če opravlja kakšno dejavnost, ki je nezdružljiva z izrabo bolniške odsotnosti. S takim ravnanjem pa detektiv ni tako posegel v tožnikovo zasebnost, da bi morala biti poročilo in izpovedba detektiva kot rezultat takega sledenja, izločena kot nedopusten dokaz«.

Dalje je v isti detektivski zadevi **Višje sodišče v Ljubljani**, ko je odločalo o pritožbi tožnika, ki je od detektiva iztoževal odškodnino, ker ga naj bi tajno opazoval in sledil, v sodbi **II Cp 1269/04** dne 13. 04. 2005 razsodilo, da bi sodišče prve stopnje, ki je sicer tožbo zavrnilo, vendar ob tem ugotovilo, da je tožnik dokazal obstoj nedopustnega ravnanja detektiva (da je torej res tajno zasledoval tožnika), vendar pa s tem tožniku ni povzročil nobene škode, moralo: »tožbeni zahtevek zavrniti že zato, ker v obravnavanem primeru ni bil podan poseg v tožnikovo zasebnost oziroma element protipravnosti.« in zaključuje »Pri tem okoliščina, da je toženec zasebni detektiv, ne more pomeniti, da ima pri opravljanju

nadzora manj pravic, kot naročnik njegovega dela. Toženec je torej opravil nalogo delodajalca (zbiranje podatkov, ki so v tesni povezavi z delovnim razmerjem), ne pa naloge, za katero bi bili pooblaščenici le z zakonom določeni in pooblaščenici policijski in pravosodni organi v smislu 13. člena Zakona o detektivski dejavnosti kot je menilo sodišče prve stopnje. Njegovo **(detektivovo) ravnanje torej ne predstavlja posega v tožnikovo zasebnost oziroma mu ni mogoče očitati protipravnosti**.«

Glede uporabe foto in video dokumentacije na sodiščih imamo kar nekaj primerov, ko so bili ti izsledki na prvi stopnji uporabljeni in upoštevani kot dokaz. Nimamo še judikata višjega ali celo Vrhovnega sodišča na to temo, ravno tako pa tudi ne nobenega prvostopenjskega judikata, ki bi uporabo foto ali video snemanja pri zbiranju podatkov z neposrednim opazovanjem s strani detektiva, proglašil kot nezakonito.

Stališče DeZRS na to temo ob vsem navedenem je torej lahko le naslednje:

Detektivji za dokumentiranje določenih informacij (o zlorabah bolniškega staleža npr.) lahko uporabljajo neposredno opazovanje, foto aparat in video kamero, če to počno na javnem prostoru in če s tem bistveno ne posežejo v zasebnost posameznika - meja pri tem je torej predvsem v točki, kjer bi takšna uporaba lahko pomenila kaznivo dejanje (zasebni prostor, občuten poseg v zasebnost).

Za obstoj kaznivega dejanja po 149. členu KZ RS mora biti poleg fotografiranja osebe »brez njene privolitve« izpolnjen tudi drugi pomenben zakonski znak in to je »**občuten poseg v zasebnost**«. Že na podlagi zgornjih navedb (v isti zadevi obstoja tudi sklep Okrožnega državnega tožilstva v Novem mestu Kt 668/00 z dne 22. 02. 2001, s katerim je bila ovadba za kaznivo dejanje po 149 čl. KZ, ravno zaradi odsotnosti tega znaka, zavržena), smo prepričani, da v obravnavanih primerih ta znak kaznivega dejanja ni podan. Zaključek pa se dodatno opira na drugo sodno in celo ustavno prakso, katere skupni imenovalec je v naslednjem povzetku:

Zasebnost je bolj ali manj sklenjena celota človekovih ravnanj in razmerij, za katere je značilno in konstitutivno, da si jo oblikuje in vzdržuje sam ali z osebami, s katerimi živi v intimni skupnosti, v kateri biva z občutkom varnosti pred vdorom javnosti ali kogarkoli nezaželega. Ne gre torej za kakršnokoli skupnost, temveč za specifično skupnost. Zadeva je lahko zasebna glede na svojo vsebino ali glede na prostor, kjer se odvija. Če delavec v času bolniške zapušča kraj bivanja in se nahaja na javnih krajih (trgovinah, gostilnah), ali celo opravlja pridobitno dejavnost, s tem zavestno izstopa iz sfere zasebnosti, ki je ustavno zavarovana pravica. Takšno njegovo ravnanje ne more biti, ko gre istočasno

za kršitev bolniškega staleža, **ne po vsebini, ne po samem kraju, kjer se izvaja, zavarovana z ustavno pravico do zasebnosti** (to ni njegova zasebna zadeva, ki bi lahko ostala ali celo morala ostati prikrita javnosti). Svoboda takšnega ravnanja je bila tožniku omejena že s prepovedjo, da med

bolniškim staležem, v katerem je takrat bil, takšnih stvari ne sme izvajati. Detektiv je zbiral zgolj podatke o kršitvah bolniškega staleža ne pa podatke, na podlagi katerih bi si lahko ustvaril oceno oz. podobo o oškodovančevem življenju, navadah, stikih, znanstvih itd.

Detektiv in podatek o napotkih zdravnika med bolniško

Odločbe in mnenja - Varstvo osebnih podatkov

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju: Pooblaščenec) je prejel vaš dopis št. 1207-5, z dne 11. 12. 2007, v katerem navajate, da ste kot detektiv, v skladu s pogodbo in pooblastilom konkretnega delodajalca ter na podlagi Zakona o detektivski dejavnosti, zbirali obvestila in dokaze o kraju zadrževanja, o upoštevanju navodil zdravnika ter morebitnem ukvarjanju s pridobitno dejavnostjo (kontrola bolniškega staleža) za določenega delavca. Delodajalec vas je pooblastil, da pridobite od zdravnika podatke o navodilih in dovoljenjih, ki jih je za zdravljenje dal delavcu oziroma bolniku. Da bi po zaključeni kontroli delodajalec lahko na podlagi vašega poročila ugotovil, ali se je bolnik med bolniškim staležem ravnal po navodilih in dovoljenjih zdravnika ter bi lahko uvedel morebitne disciplinske ukrepe, ste najprej telefonsko, nato pa pisno, ker vas osebno niso hoteli sprejeti, zaprosili lečečega zdravnika za te podatke. Zdravnik je navedeno odklonil, češ da gre za osebne podatke, ki vam bodo posredovani, v kolikor bo za to dal soglasje bolnik. Podatkov ni ne vam ne delodajalcu nikoli posredoval.

V dopisu ste tudi navedli, da Zakon o delovnih razmerjih v šesti alineji prvega odstavka 111. člena za zlorabo bolniškega staleža šteje:

- če delavec ne spoštuje navodil pristojnega zdravnika oz. pristojne zdravniške komisije,
- če v tem času opravlja pridobitno delo, ali
- če brez odobritve pristojnega zdravnika oziroma pristojne zdravniške komisije odpotuje iz kraja svojega bivanja.

Iz navedenega izhaja, da sta kar dve možni zlorabi povezani z lečečim zdravnikom oziroma odvisni od navodil ali dovoljenj, ki jih je ta dal bolniku, torej o bolniškem redu, ki ga mora upoštevati.

Stališče, da je za seznanitev delodajalca oziroma njegovega pooblaščenca s temi podatki potrebno predhodno soglasje bolnika, je po vašem mnenju, pravno in strokovno nepravilno:

- pravno zato, ker navodila za zdravljenje, sploh pa ne dovoljenje za zapuščenje kraja bivanja,

ne moreta biti osebni podatek, ki ga varuje Zakon o varstvu osebnih podatkih oziroma, če bi tudi bila, ju je zdravnik dolžan dati delodajalcu na podlagi 111. člena ZDR in ne na podlagi osebne privolitve posameznika;

- strokovno pa zato, ker je že za kvalitetno opravljanje laičnega nadzora za delavca in delodajalca zelo dobrodošlo, da je detektiv predhodno seznanjen s temi navodili oziroma dovoljenji. Kontrola seveda nima smisla, če se ta bolniku predhodno najavi, pa čeprav samo posredno preko njegovega soglasja za odstop podatkov delodajalcu. Nobenega dvoma pa ne more biti, da so ti podatki nezogibni za ukrepanje delodajalca. Če se namreč zgornje stališče privede do absurda, to lahko pomeni, da če delavec ni dal soglasja, da podatke o navodilih in dovoljenjih zdravnika dobi delodajalec, gre bolnik med staležem lahko na Maldive, pa delodajalec zoper njega ne bo mogel ukrepati, ker ne bo vedel, ali mu je lečeči zdravnik to mogoče dovolil.

Ker primer ni bil povsem osamljen, ste za strokovno mnenje, s še širšo obrazložitvijo kot je ta, 26. 10. 2007, zaprosili **ZZS - odbor za pravno-etična vprašanja**. Ta vam je odgovoril z dopisom št. 1-252/1587/07 -OPE, z dne 5. 12. 2007. Konkretnemu pojasnilu ali lastnemu mnenju se je v odgovoru povsem izognil ter vas je zgolj napotil na že sprejeta mnenja Pooblaščenca. Pregledali ste mnenja Pooblaščenca ter v mnenju št. 0712-485/2007/3, z dne 4. 6. 2007, tudi res našli, v bistvu pozitiven, odgovor na vaše ključno vprašanje.

Pooblaščenca v dopisu sprašujete, ali je lečeči zdravnik dolžan dati delodajalcu oziroma pooblaščenemu detektivu podatke o navodilih in dovoljenjih (bolniškem redu), ki jih ima delavec med bolniškim staležem, ter kakšne so pravne možnosti za pridobitev teh podatkov od zdravnika, ki bi se obnašal kot zgoraj navedeni, saj ZZS, kot je znano in kot potrjuje tudi zgornji odgovor, svoje zdravnike cehovsko ščiti.

Delodajalec je upravičen do seznanitve z navodili pristojnega zdravnika, ne pa do seznanitve s samo diagnozo delavca.

Obrazložitev:

Pooblaščenec je z vidika pristojnosti, ki jih ima po 2. členu Zakona o Informacijskem pooblaščenju (Uradni list RS, št. 113/05 in 51/07 – odl. US), preučil vaše vprašanje in Vam, na podlagi 7. točke prvega odstavka 49. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljevanju: ZVOP-1-UPB1), posreduje odgovor kot neobvezno mnenje.

Po določbi prvega odstavka 34. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02, 79/06-ZZZPB-F, 46/07 – odl. US in 103/07; v nadaljevanju ZDR) mora delavec obveščati delodajalca o bistvenih okoliščinah, ki vplivajo oziroma bi lahko vplivale na izpolnjevanje njegovih pogodbenih obveznosti. Navedena določba, po mnenju Pooblaščenca, pomeni, da je delavec dolžan obvestiti delodajalca o zadržanosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe, ker gre za okoliščino, ki nedvomno vpliva na izpolnjevanje njegove pogodbene obveznosti, saj mu delodajalec lahko, na podlagi šeste alineje prvega odstavka 111. člena ZDR, izredno odpove pogodbo o zaposlitvi.

Kadar je delavec zadržan z dela zaradi bolezni ali poškodbe je dolžan spoštovati navodila pristojnega zdravnika oziroma pristojne zdravniške komisije. V nasprotnem primeru lahko delodajalec, na podlagi šeste alineje prvega odstavka 111. člena ZDR, izredno odpove pogodbo o zaposlitvi. Za ugotovitev tega razloga odpovedi pogodbe o zaposlitvi lahko delodajalec pooblasti tudi detektiva, na katerega zahtevo mu lečeči zdravnik mora posredovati po-

datke o navodilih in dovoljenjih (bolniškem redu), ki jim ima delavec med bolniškim staležem.

Zdravnika pri dajanju podatkov sicer res omejujejo določbe Zakona o zdravniški službi (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljevanju: ZZdrS-UPB3), vendar samo glede zdravstvenega stanja bolnika in podatkov o vzrokih, okoliščinah in posledicah tega stanja (51. člen ZZdrS-UPB3), ne pa tudi glede navodil pristojnega zdravnika po katerih se mora ravnati delavec v času odsotnosti z dela zaradi bolezni, ker so določbe ZDR (34. člen v povezavi s 111. členom) v odnosu do določb ZZdrS-UPB3 (51. člen ZZdrS-UPB3) specialne določbe. Namreč ravno zaradi izpolnjevanja pravic in obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi, je lečeči zdravnik dolžan delodajalcu oziroma detektivu, ki ga je za to pooblastil delodajalec, posredovati podatke o navodilih in dovoljenjih (bolniškem redu), ki jih ima delavec med bolniškim staležem.

Glede na zgoraj navedeno Pooblaščenec meni, da delodajalec sicer ni upravičen do seznanitve s samo diagnozo delavca, je pa zaradi morebitnega preverjanja upravičenosti odsotnosti (bodisi sam, bodisi po pooblaščenem detektivu) upravičen do seznanitve z navodili pristojnega zdravnika. Ključno torej je, ali delavec spoštuje navodila zdravnika o morebitnem odrejenem strogem počitku ali dopustnem gibanju. Brez tega podatka namreč delodajalec, ob sumu zlorabe bolniškega staleža, ne more ustrezno ukrepati (111. člen ZDR).

*Informacijski pooblaščenec:
Nataša Pirc Musar, univ. dipl. prav.,
pooblaščenka*

Kazalo

DETEKTIV, leto V., številka 1, april 2005

<i>Robert Rožaj</i> , Kako do kvalitetnega glasila	1
<i>Drago Kupnik</i> , Odločni koraki zoper neplačnike	3
<i>Drago Kupnik</i> , Odprti telefon Ministrstva za notranje zadeve o delu detektivov in varnostnikov	3
<i>Štefan Gostič</i> , Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve (IRSNZ)	4
<i>Andrej Gombač</i> , Celostna grafična podoba je vaš obraz in vaše ogledalo	6
<i>Boris Peršak</i> , Kako do mnogih pomembnih podatkov kar iz domačega naslonjača	49
<i>Drago Kupnik</i> , Dnevi varstvoslovja	51
<i>Dr. Tomaž Čas</i> , Subjekti zasebnega varstva in nacionalnovarnostni sistem Sodobne družbe – III.	52
Evidenca detektivov in detektivskih družb	54

Priloga

Zakon o detektivski dejavnosti (ZDD – UPB1)	9
Private detective act	17
Kodeks poklicne etike detektivov Republike Slovenije	25
The code of professional ethics	26
Statut detektivske zbornice Republike Slovenije	27
Pravilnik o detektivski izkaznici	37
Pravilnik o postopku pred častnim razsodiščem detektivske zbornice RS	39
Poslovnik o delu skupščine detektivske zbornice Republike Slovenije	44
Zahteve upravnih enot po predložitvi fotokopije licence detektiva	48

DETEKTIV, leto VI., številka 1-2, november 2006

<i>Janko Trivunović</i> , Čas je za nove izzive	1
<i>Helena Dvoršak</i> , Slovenija – velika tržna niša detektivov	3
<i>Mateja Jug Petač</i> , IKD v Kopenhagenu	5
<i>Bernarda Škrabar</i> , Kritika uma	6
<i>Janko Trivunović</i> , Detektiv – pooblaščen vročevalec	7
<i>Ludvik Rituper</i> , Veliko detektivov in dobro organizirana zbornica	8
<i>Andrej Dvoršak</i> , Evropsko povezovanje detektivov	9
<i>Ian D. Withers</i> , Stičišče in zastopanje detektivskih interesov	11
<i>Drago Kupnik</i> , Raznolikost zagotavljanja varnosti	12
<i>Andrej Dvoršak</i> , Od vohunskega do družinskega fotoaparata	13
<i>Helena Dvoršak</i> , Dopustno videosnemanje in fotografiranje	43
<i>Helena Dvoršak</i> , Ključ do zasebnosti	44
<i>Helena Dvoršak</i> , Peter Heims – najstarejši aktivni detektiv na svetu	46
<i>Marjan Miklavčič</i> , Globalna varnost v turizmu	47
<i>Štefan Gostič</i> , Nadzor bolniškega staleža	49
<i>Tomaž Čas</i> , Pravice detektivov	51
<i>Andrej Dvoršak</i> , Judikat, ki postavlja stvari na prava mesta	52
<i>Helena Dvoršak</i> , Kako do finančnih podatkov	54
<i>Helena Dvoršak</i> , Afera HP – plaz, ki krha močno poizvedovalno orodje	55

Priloga

Zakon o detektivski dejavnosti	15
Pravilnik o inšpekcijskem nadzoru na področju detektivske dejavnosti, službeni izkaznici inšpektorja za zasebno varstvo in o postopku za njeno izdajo	29
Pravilnik o ravnanju z osebnimi podatki in o načinu varovanja osebnih podatkov pri opravljanju detektivske dejavnosti	33
Pravilnik o izvajanju nadzora nad delom članov	35
Detektiv lahko opravlja protiprislušne preglede	37
Opravljanja laičnega nadzora bolniških izostankov in drugih storitev za državne organe	38
Opravljanje detektivske dejavnosti tudi po upokojitvi	39

Zbiranje in zavarovanje dokazov

Pogodbeno neposredno opazovanje kot način zbiranja in zavarovanja dokazov ali kot prepovedan prikrit preiskovalni ukrep

Jože Perko in Katja Perko

1. Uvod

Detektivska dejavnost v RS se je začela razvijati z osamosvojitvijo, od leta 1994 pa imamo detektivi tudi svojo zakonsko ureditev. Kljub potemtakem že kar lepi tradiciji, se mnogim detektivom še vedno postavlja vprašanje - ali je zakon sploh potreben in ali nas ta ne celo ovira pri opravljanju detektivske dejavnosti oz. spravlja v neenakovreden položaj z drugimi državljani. Naj to ilustriram zelo konkretno in zelo poenostavljeno. Če bo delodajalec zasledoval (nalašč uporabljam grob izraz) svojega delavca med bolniškim staležem in ugotovil, da le tega zlorablja, bo njegova ugotovitev, vključno z morebitno fotografijo, ki jo bo naredil, nesporen dokaz. Če bo to isto, po njegovem pooblastilu in v skladu z izrecnim pooblastilom v 9. členu ZDD storil detektiv, bo njegovo poročilo lahko izloženo kot dokaz, sam pa bo izpostavljen prekrškovnemu postopku, zaradi »uporabe prikritih preiskovalnih ukrepov, metod in sredstev« ali celo kazenskemu postopku zaradi »neupravičenega slikovnega snemanja.«

Zakaj ta svoj prispevek začnjam na tako poenostavljen način? Če beremo zakon o detektivski dejavnosti, moramo žal ugotoviti, da nam ta res praktično ne dovoljuje nič, kar ne bi bilo dovoljeno vsem drugim (kot rečeno in kot bom prikazal spodaj, nas pri tem samo krepko omejuje). Izjema je dostop do podatkov iz nekaterih evidenc, opredeljenih v 10. členu, ki pa se v praksi

uporablja skoraj izključno za izvajanje ene izmed detektivskih dejavnosti in sicer iskanja in preverjanja dolžnikov.

2. Kaj detektiv sme in česa ne?

Poglejmo t.i. »pravice« ali »pooblastila« detektiva, s katerimi uresničuje svoje naloge iz 9. člena ZDD:

- Podatke lahko pridobiva neposredno od oseb, na katere se nanašajo ali
- Od drugih oseb, ki imajo podatke in so jih pripravljene dati prostovoljno in (zamislite si, celo)
- iz sredstev javnega obveščanja (Zopet poenostavljam – če bo detektiv brez pogodbe izrezoval in shranjeval slike neke javne osebe bo storil prekršek, kaj pa bo zakrivila njegova hči, če bo to počela kot oboževalka taiste osebe?)

Vprašujem se torej - kaj od zgoraj naštetega ne sme početi vsak drug državljan? Ali oškodovanec sam nima pravice iskat svoj ukraden avtomobil in govoriti z morebitnim storilcem ali pričami? Ali to mogoče ne sme po njegovem pooblastilu storiti upokojen kriminalist, strokovnjak za tatvine avtomobilov?

Odgovorim – sme in to brez izkaznice in brez omejitev.

To so, poleg že navedene pravice pridobitve podatkov iz evidenc v 10. členu, žal tudi vse t.i. detektivske »pravice«.

Poglejmo samo nekatere prepovedi, omejitve in dolžnosti iz 9., 11., 12., 13. in 14. člena:

- Detektiv je dolžan osebo predhodno opozoriti, da podatke daje prostovoljno (kot, da prisiljenje ali izsiljevanje, kjer bi lahko govorili o neprostovoljnosti pri dajanju podatkov, ni še samo po sebi kaznivo);
- Kadar se sklicuje na pooblastila, je dolžan pokazati izkaznico;
- Zaveza molčečnosti in dolžnost podati kazensko ovadbo (kontradiktorno med sabo);
- Detektiv ne sme opravljati nalog iz področja policije in pravosodja (nesmisel in kontradiktornost z 9. členom);
- Detektiv ne sme opravljati nalog za domače in tuje varnostne službe, državne organe in politične stranke in nenazadnje;
- Detektiv ne sme za opravljanje detektivskih storitev uporabljati prikritih preiskovalnih ukrepov, metod in sredstev, ki jih v skladu z zakonom uporabljajo službe državnih organov.

Ekstenzivno tolmačenje te zadnje določbe, ki se je začelo z mnenjem komisije za preprečevanje korupcije in na katerega so se potem naslonili tudi nekateri policijski organi pa tudi sodišča, je po mojem mnenju, trenutno osrednji problem izvajanja pa tudi nadaljnega razvoja detektivske dejavnosti na slovenskem.

3. Kateri so glavni očitki detektivom?

Iz obvestil policije, sklepov sodišč ter člankov v medijih, ki so na podlagi tega nastali, lahko povzamemo dva bistvena očitka

vsem detektivom, ki informacije in dokaze za svoje naročnike zbirajo tudi z neposrednim opazovanjem, fotografiranjem in video snemanjem.

1. Detektivni sploh niso imeli zakonske podlage za nadzor izvajanja bolniškega staleža, saj zakon do zadnje novele tega še ni dopuščal?!
2. Detektiv, ki brez vednosti nadziranega, slednjega tajno zasleduje in fotografira, s tem uporabi metodo, ki mu je po 13. čl. ZDD izrecno prepovedana, zaradi česar njegovi izsledki ne morejo biti uporabljeni kot dokaz, stori pa tudi kaznivo dejanje po 149. čl. KZ?!

Moji odgovori na navedena očitka so naslednji:

4. Zakonska podlaga za nadzor izvajanja bolniškega staleža do leta 2007

Detektivska dejavnost je po 3. členu zakona o detektivski dejavnosti (Ur. list RS št. 96/07 – uradno prečiščeno besedilo) zbiranje in posredovanje informacij, ki lahko poteka le v skladu s pravicami, ki jih detektivu daje detektivski zakon. 9. člen zakona o detektivski dejavnosti pa v svoji tretji alineji določa, da detektiv lahko zbira dokazno gradivo potrebno za zavarovanje ali dokazovanje pravic in upravičenj stranke pred pravosodnimi in drugimi organi in organizacijami, ki odločajo o teh pravicah. Četrta, šesta in nova sedma alineja, pa to neke vrste temeljno detektivsko dejavnost, ki velja že vse od sprejema zakona dalje, samo še dodatno konkretizirajo na zbiranje dokazov o zlorabah konkurenčne klavzule, bolniškega staleža, prevoznih stroškov in drugih disciplinskih kršitev ter kaznivih dejanjih in storilcih, ki se preganjajo na zasebno tožbo.

In po tej tretji alineji 9. člena smo detektivni vse od uveljavit-

ve prvega zakona dalje zbirali podatke o zlorabah bolniškega staleža pa nobeno sodišče tega ni postavilo pod vprašaj. Še več, v spodaj citirani sodbi, je Višje sodišče jasno odgovorilo na to vprašanje pa tudi na problem, ki sem ga izpostavil v uvodu tega prispevka. Sodišče namreč na oči tek detektivu, da je pri nadzoru bolniške delal nezakonito izrecno zatrdi »okoliščina, da je toženec zasebni detektiv, ne more pomeniti, da ima pri opravljanju nadzora manj pravic, kot naročnik njegovega dela. Toženec je torej opravil nalogo delodajalca (zbiranje podatkov, ki so v tesni povezavi z delovnim razmerjem).«

In nenazadnje, spodaj konkretnije predstavljeno mnenje Službe za zasebno varovanje in detektivsko dejavnost MNZ RS, je nastalo tri leta pred zadnjo spremembo zakona. In če nekateri policijski organi danes problematizirajo legalnost opravljanja te detektivske storitve v preteklosti, se meni upravičeno postavlja vprašanje - ali imajo v MNZ (policija je kot vemo organ v sestavi MNZ) o zakonih, ki jih sami pišejo, lahko vsak svoje tolmačenje?

Sam sicer poznam načelno mnenje št. 119 Komisije za pre-

prečevanje korupcije in poznam stališče člana te komisije, ki je to mnenje pripravil in katerega gornje mnenje (da detektiv ni imel pravne podlage) je policija v enem primeru nekritično sprejela kot »argument« za dokazovanje elementov kaznivega dejanja, vendar sem prepričan da za takšno policijsko opredelitev ni ne pravnih ne logičnih argumentov.

5. Neposredno opazovanje kot način zbiranja informacij oz. dokazov

Drugi odstavek 9. člena ZDD in 13. člen govori o koga in kako detektiv zbirajo podatke oz. predvsem, kako to smejo ali ne smejo početi. Sodna praksa, pismeno stališče MNZ in osnovna človeška logika pa seveda ne moreta izključiti možnosti, da detektiv, tako kot vsi drugi državljani in seveda predvsem njihov neposredni naročnik, lahko zbirajo informacije tudi s svojima temeljnima čutiloma – vidom in sluhom, torej z neposrednim opazovanjem.

Pri tem je za detektivsko dejavnost pomembno zgolj vprašanje – kdaj bi občasno neposredno opazovanje s strani detektiva lahko dobilo takšne razsežnosti, da bi ga bilo eventualno že možno po vsebini in načinu izvedbe povsem izenačiti s prikritim policijskim ukrepom, ki se imenuje tajno opazovanje in ki se po ZKP »izvaja z neprekinjenim ali ponavljajočim opazovanjem ali sledenjem z uporabo tehničnih naprav za ugotavljanje položaja in gibanja ter tehničnih naprav za prenos in snemanje glasu, fotografiranjem ter video-snemanjem, in je osredotočeno na spremljanje položaja, gibanja ter aktivnosti osebe...« in se seveda lahko uporabi le ob najhujših kaznivih dejanjih in prehodnih odobritvah.

Za lažje opredeljevanje, kdaj sploh gre za tajno opazovanje je

nujno potrebno upoštevati tudi komentar tega člena, ki na strani 326, v tretjem odstavku pravi: Zgolj »opazovanje« določenih objektov, »zasede« in druge klasične metode policijskega dela, pri katerih se ne uporabljajo navedena tehnična sredstva (mišljena so sredstva za ugotavljanje položaja in gibanja ter tehnična sredstva za prenos in snemanje glasu, fotografiranje in video snemanje in je to osredotočeno na spremljanje položaja, gibanja ter aktivnosti oseb, ki zapadejo v taksativno našeta kazniva dejanja), ne pomenijo izvajanja prikritega preiskovalnega ukrepa po določbah tega člena, tudi če se opravljajo prikrito, zato zanje ni potrebno dovoljenje državnega tožilca. Zato seveda tudi vsako policijsko neposredno opazovanje ni prikrit ukrep tajnega opazovanja - spomnimo se samo, kakšno stališče je o opazovanju gibanja Strojnovih zavzela ne samo policija temveč tudi Generalno državno tožilstvo.

Zgolj dejstvo, da oseba, o kateri detektiv zbira podatke, o tem ni bila (predhodno) obveščena, ne more biti dokaz uporabe metode tajnega opazovanja kot prikritega policijskega ukrepa. Detektivska dejavnost bi zamrla v temelju in postala povsem nesmiselna, če bi pristali na tezo, da bi se detektiv osebi, ki npr. potencialno zlorablja bolniški stalež, moral predhodno predstaviti in nameravano ugotavljanje navedenega dejstva z neposrednim opazovanjem, tudi predhodno napovedati. Navedena nekritična zahteva verjetno izhaja iz, za mene, ravno tako nesmiselne določbe v zakonu o javnih uslužbencih, po kateri mora delodajalec navedeno kontrolo delavcu vnaprej napovedati.

Stališče MNZ in doseganja sodna praksa nesporno govori v prid detektivom in sicer:

Služba za zasebno varovanje in detektivsko dejavnost MNZ RS, kot avtor detektivskega zakona in nadzornik njegovega izvajanja, je v svojem dopisu ZZZS (šifra: 1423-01-280-84/2003/6 z dne 30. 01. 2004) na temo, kdo in kako lahko opravlja kontrole bolniškega staleža zapisala:

»-da je za uspešno in objektivno realizacijo ugotavljanja ali zavarovanec spoštuje začasno zadržanost od dela (bolniški dopust) potrebno zbrati verodostojne informacije oz. obvestila, ki pa se zbirajo z opazovanjem, iz sredstev javnega obveščanja, neposrednim razgovorom z osebo, od tretjih oseb, torej s pomočjo t.i. poizvedovalne dejavnosti;

- da imajo le detektivi v 3. in 9. členu ZDD zakonsko podlago za opravljanje te dejavnosti«.

Podobno stališče ima tudi informacijska pooblaščenka (npr. v mnenju št. 015 z dne 18. 02. 2006).

Takšno stališče so doslej upoštevala tudi delovna in pravdna sodišča na vseh stopnjah. Vrhovno sodišče RS je tako v judikatu VIII ips 217/2003 navedlo: »Podatki, ki jih na podlagi opazovanja gibanja oseb na bolniški odsotnosti v smislu kontrole začasne zadržanosti z dela posreduje pogodbeno angažirani detektiv, so lahko v disciplinskem postopku, pa tudi v postopku pred delovnim sodiščem, uporabljeni kot dokaz, razen če bi bilo izkazano, da so pridobljeni za nezakonit način (npr. s kršitvijo zasebnosti stanovanja, pisemske tajnosti itd.«

Sodišče se je tudi v celoti strinjalo z obrazložitvijo Višjega delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani, ki je v istem po-

stopku že pred tem v sodbi Pdp 1171/2001-2 dne 09. 05. 2003 zapisalo »Ob medsebojnem tehtanju (ustavne) pravice tožene stranke do pridobitve dokazov ter ustavne pravice do zasebnosti tožnika je pritožbeno sodišče ugotovilo, da detektiv s svojim ravnanjem ni posegel v tožnikovo »intimno« sfero. Detektiv je zgolj ob določenih dnevih, ne da bi kakorkoli posegel oz. vstopil v tožnikov zasebni prostor, slednjega kontroliral, če opravlja kakšno dejavnost, ki je nezdržljiva z izrabo bolniške odsotnosti. S takim ravnanjem pa detektiv ni tako posegel v tožnikovo zasebnost, da bi morala biti poročilo in izpovedba detektiva kot rezultat takega sledenja, izločena kot nedopusten dokaz«.

Dalje je v isti detektivski zadevi Višje sodišče v Ljubljani, ko je odločalo o pritožbi tožnika, ki je od detektiva iztoževal odškodnino, ker ga naj bi tajno opazoval in sledil, v sodbi II Cp 1269/04 dne 13. 04. 2005 razsodilo, da bi sodišče prve stopnje, ki je sicer tožbo zavrnilo, vendar ob tem ugotovilo, da je tožnik dokazal obstoj nedopustnega ravnanja detektiva (da je torej res tajno zasledoval tožnika), vendar pa s tem tožniku ni povzročil nobene škode, moralo: »tožbeni zahtevek zavrniti že zato, ker v obravnavanem primeru ni bil podan poseg v tožnikovo zasebnost oziroma element protipravnosti.« in zaključuje »Pri tem okoliščina, da je toženec zasebni detektiv, ne more pomeniti, da ima pri opravljanju nadzora manj pravic, kot naročnik njegovega dela. Toženec je torej opravil nalogo delodajalca (zbiranje podatkov, ki so v tesni povezavi z delovnim razmerjem), ne pa naloge, za katero bi bili pooblaščen le z zakonom določeni in pooblaščen policijski in pravosodni organi

v smislu 13. člena Zakona o detektivski dejavnosti kot je menilo sodišče prve stopnje. Njegovo (detektivovo) ravnanje torej ne predstavlja posega v tožnikovo zasebnost oziroma mu ni mogoče očitati protipravnosti.«

6. Foto in video snemanje kot oblika zavarovanja informacij oz. dokazov

Naj zopet začnem s poenostavljenim primerom iz vsakdanje detektivske prakse:

Detektiv z neposrednim opazovanjem pridobi informacijo, ki je nato uporabljena kot dokaz v disciplinskem ali sodnem postopku npr. delavec se med bolniškim staležem, ko mu je zdravnik predpisal mirovanje, vozi s traktorjem po njivi. Da se izognem nepotrebnim pomislekom naročnika ali sodišča, ob delavčevem zanikanju ugotovljenega dejstva, če je naše zapažanje res pravilno in točno, delavca v traktorju fotografiram ali posnamem ter fotografijo ali posnetek izročim naročniku za potrebe nadaljnjega postopka.

Glede uporabe foto in video dokumentacije na sodiščih imamo kar nekaj primerov, ko so bili ti izsledki na prvi stopnji uporabljeni in upoštevani kot dokaz. Sam še ne vem za judikat višjega ali celo Vrhovnega sodišča na to temo, vendar ravno tako ne vem za noben prvostopenjski judikat, ki bi uporabo foto ali video snemanja pri zbiranju podatkov z neposrednim opazovanjem s strani detektiva, proglasil kot nezakonito.

Ne glede na navedeno, pa so nekateri policijski organi zavzeli stališče, da je bila s fotografiranjem oseb med kontrolo bolniškega staleža storjeno kaznivo dejanje.

Takšno stališče, po mojem, globoko posega v bistvo detektivske dejavnosti in pomeni nekritično

kriminalizacijo ene od osnovnih oblik detektivskega dela. Še posebna škoda detektivstvu kot takemu pa je nastala z nerazumljivim medijskim propagiranjem takšnih ovadb.

Za obstoj kaznivega dejanja po 149. členu KZ RS mora biti poleg fotografiranja osebe »brez njene privolitve« izpolnjen tudi drugi pomemben zakonski znak in to je »občuten poseg v zasebnost«. Že na podlagi zgornjih navedb v točki 5 tega prispevka (v isti zadevi obstoja tudi sklep Okrožnega državnega tožilstva v Novem mestu Kt 668/00 z dne 22. 02. 2001, s katerim je bila ovadba za kaznivo dejanje po 149. čl. KZ, ravno zaradi odsotnosti tega znaka, zavržena), sem prepričan, da v obravnavanih primerih ta znak kaznivega dejanja ni podan. Zaključek pa se dodatno opira na drugo sodno in celo ustavno prakso, katere skupni imenovalc je v naslednjem povzetku:

Zasebnost je bolj ali manj sklenjena celota človekovih ravnanj in razmerij, za katere je značilno in konstitutivno, da si jo oblikuje in vzdržuje sam ali z osebami, s katerimi živi v intimni skupnosti, v kateri biva z občutkom varnosti pred vdorom javnosti ali kogarkoli nezaželega. Ne gre torej za kakršnokoli skupnost, temveč za specifično skupnost. Zadeva je lahko zasebna glede na svojo vsebino ali glede na prostor, kjer se odvija. Če delavec v času bolniške zapušča kraj bivanja in se nahaja na javnih krajih (trgovinah, gostilnah), ali celo opravlja pridobitno dejavnost, s tem zavestno izstopa iz sfere zasebnosti, ki je ustavno zavarovana pravica. Takšno njegovo ravnanje ne more biti, ko gre istočasno za kršitev bolniškega staleža, ne po vsebini, ne po samem kraju, kjer se izvaja, zavarovana z ustavno pravico do zasebnosti (to ni njegova zasebna zadeva, ki bi lahko osta-

la ali celo morala ostati prikrita javnosti). Svoboda takšnega ravnanja je bila tožniku omejena že s prepovedjo, da med bolniškim staležem, v katerem je takrat bil, takšnih stvari ne sme izvajati. Detektiv je zbiral zgolj podatke o kršitvah bolniškega staleža ne pa podatke, na podlagi katerih bi si lahko ustvaril oceno oz. podobo o oškodovančevem življenju, navadah, stikih, znanstvih itd.

7. Zaključek

Če se vrnem na uvod tega prispevka in se ponovno vprašam, ali ima detektiv sploh kakšno orožje v roki, da lahko zadovolji interese svojega naročnika, lahko odgovorim: Ne, bil bi brezobiti tiger, če bi se pri svojem delu ravnal po mnenju Komisije za preprečevanje korupcije, nekaterih policijskih enot pa tudi sodišč.

Moje zaključno stališče, temelječe na vsem zgoraj navedenem je torej lahko le naslednje:

Detektivi za dokumentiranje določenih informacij (o zlorabah bolniškega staleža npr.) lahko uporabljajo neposredno opazovanje, foto aparat in video kamero, če to počno na javnem prostoru in če s tem bistveno ne posežejo v zasebnost posameznika - meja pri tem je torej predvsem v točki, kjer bi takšna uporaba lahko pomenila kaznivo dejanje (zasebni prostor, občuten poseg v zasebnost).

Sam predlagam, da se to stališče nedvoumno zapiše v ZDD in sicer v naslednji obliki:

Detektiv sme zbirati informacije tudi z neposrednim statičnim ali dinamičnim opazovanjem na javnem in iz javnega kraja. Za dokumentiranje tako zbranih informacij lahko uporabi foto ali video naprave, če s tem bistveno ne poseže v zasebnost posameznika. Za ta način pridobivanja podatkov ni potrebno, da je oseba, na katero

se podatki nanašajo, predhodno seznanjena s tem, da se bodo podatki o njej pridobili po določbah tega odstavka.

Za še popolnejše zavarovanje pred morebitnimi zlorabami se v člen lahko doda še stavek: Takšen način zbiranja informacij je dovoljen, če poseg v zasebnost posameznika ni nesorazmeren z namenom, zaradi katerega je bil opravljen in se na drugačen način potrebnih informacij ni dalo pridobiti.

Možna je tudi varianta, da se navedene določbe vnesejo v predlagan novi 13. člen in sicer kot nadaljevanje prepovedi uporabe prikritih preiskovalnih ukrepov, ki jih v skladu z zakonom uporabljajo službe državnih organov.

Ne glede na to, v katerem členu bi bila predlagana dopolnitev uveljavljena, bi slednja nedvomno dokončno odpravila nanizane pomisleke pri nekaterih in legalizirala možnost neposrednega nadzora (opazovanja) ter foto in video dokumentiranja ugotovitev ob takšnem nadzoru. Takšna določba tako dovolj zanesljivo omogoča vsem bodočim koristnikom detektivskih storitev (naročnik - delodajalec, disciplinski organ, sodišče), da so določene detektivske neposredne ugotovitve, do katerih pride predvsem pri izvajanje nadzora bolniških staležev, zlorab prevozov na delo, upoštevavanja konkurenčne klavzule ter drugih primerljivih nalog, v končni fazi dovolj učinkovite, potrjene tudi s fotografijami oz. video posnetki ter da se ti izsledki nato v nadaljnjem postopku lahko uporabijo kot dokaz.

Ne glede na končni izhod navedenega zakonskega predloga pa sem sam prepričan, da bodo tudi vsi nadaljnji tožilski in sodni postopki sledili dosedanji večinski praksi ter omogočili in ne preprečili nadaljnji razvoj detektivske dejavnosti v RS.

Protiprisluškovalni pregledi

Način opravljanja pregledov

Bernarda Rat Škrabar

1 PRISLUŠKOVANJE

Prisluškovanje pomeni skrivaj poslušati – fizično ali s tehničnimi sredstvi, kaj kdo govori. Izraz prisluh se v stroki več ne uporablja, saj pomeni to slušno zaznavo brez stvarne podlage. V literaturi so najpogostejši izrazi za prisluškovanje surveillance, bugging, monitoring.

1.1 Operativnotehnična sredstva

Zakonite metode zbiranja informacij so predvsem javno dostopni viri (tisk, televizija, radio, znanstvena literatura, razstave, seminarji, delavnice...). Vohuni v tovrstnih primerih ne morejo biti obsojeni za vohunjenje, ker ne počnejo ničesar nezakonitega; obiskujejo knjižnice, berejo časopise, se udeležujejo strokovnih posvetovanj idr. Tako dobljene informacije same po sebi še nimajo obveščevalnega pomena, vendar pa se z njihovo obdelavo lahko pride do koristnih informacij ali njihove potrditve.

Za pridobivanje informacij so ob uporabi operativno tehničnih sredstvih na voljo tudi druge metode in sredstva ne glede na to, ali gre za zvočne, pisne ali digitalne informacije. Čeprav se 80% ali še več podatkov dobi na podlagi analiz javno dostopnih virov, je vprašanje ali se to lahko primerja z informacijami, pridobljenimi z operativno tehničnimi sredstvi.

Pri uporabi operativno tehničnega sredstva se v ciljni prostor vstopi vsaj trikrat. Pri tem se opravi:

- ogled prostora,

- vgradnja prisluškovalnega sistema,
- odstranitev prisluškovalnega sredstva.

Postopek je razdeljen na:

- spoznavanje predmeta; največkrat so predmet ozvočenja razni delovni prostori, stanovanja, hoteli, avtomobili, oziroma okolje, za katero se pričakuje, da bodo v njem potekali zanimivi pogovori,
- pripravo načrta; vsebuje organizacijske in tehnične detajle, pogoje za delo, zavarovanje, vključno s predvidevanjem možnosti pojava neobičajnih dogodkov,
- sestavo ekipe in priprava tehničnih sredstev.

1.1.1 Tehnična sredstva za prisluškovanje

Tovrstna sredstva so praviloma manjša od škatle vžigalic. Enostavno se jih da vdlati v splošno uporabne in običajne predmete, ki ne vzbujajo suma. Nekatera tehnična sredstva za prisluškovanje se lahko v nevarnih situacijah z daljinskim nadzorom izklopijo, druga pa se vklopijo samo ob določeni glasnosti šumov v prostoru. Lahko so opremljena tudi s sistemom za samouničenje.

Žična obveščevalno tehnična sredstva

Od odkritja mikrofona (A.G. Bell leta 1876) je njegova uporaba najzanesljivejša metoda za ozvočenje prostora. Prednosti mikrofona so trpežnost, varnost in dolga življenjska doba.

Skozi zgodovino se je uporabljalo več vrst mikrofonov. To so bili predvsem:

- ogleni, kateri so se uporabljali tudi v telefonskih slušalkah,
- dinamični, ki se uporabljajo v sodobnih telefonskih aparatih,
- kondenzatorski, kateri so občutljivi in prenašajo širok spekter frekvenc, od 30 Hz do 18 KHz,
- elektret mikrofoni.

Telefonski aparat ima zaradi svoje funkcionalnosti in tehničnih karakteristik posebno vlogo med obveščevalno tehničnimi sredstvi. Ta se lahko v sam aparat vgradijo ali pa se izkorišča njegova osnovna naloga. Tako se lahko prisluškuje zvočnemu dogajanju v prostoru ali pa samo telefonskim pogovorom. Aparati in linije se lahko ozvočijo na več načinov, ne glede na to ali so to analogne, digitalne, IDN, ISDN ali optične komunikacije. Tovrstne naprave so na visoki tehnološki ravni, zato je zmotno laično mnenje, da povzročajo motnje pri telefoniranju (šumi, pokanje, piskanje ipd.). Večina sodobnih telefonskih sistemov je računalniško vodena. Pogosto imajo daljinsko vzdrževanje, upravljanje in testiranje, kar tehnikom omogoča, da imajo dostop do sistema z osebnimi računalniki. Za vstop v računalniški sistem pa lahko za v ta namen vgrajen modem uporabijo oziroma zlorabijo drugi.

Za prenosno pot se lahko uporabijo tudi električno omrežje in druge elektro prevodne povezave, ki so v varovanem ali sosednjem prostoru. Za tako prisluškovanje se uporabljajo tokovno nosilne naprave z običajnim frekvenčnim območjem od 30 KHz do 500 KHz. Pomanjkljivost takega načina ozvočenja je, da je večinoma omejeno na eno fazo v okviru transformatorske postaje ali hišnega števca električnega toka.

Brezžična ali radijska obveščevalno tehnična sredstva

V to skupino spadajo sredstva, pri katerih je mikrofonski priključen na radijski oddajnik. Cenene oddajniške niti ne moremo šteti med obveščevalno tehnična sredstva, lahko pa se uporabljajo za prisluškovanje. To so: brezžični mikrofoni, električna otroška varuška, brezžični interkomi ... Običajno imajo AM ali FM modulacijo in dosež do sto metrov. Bolj izpopolnjeni oddajniki se uporabljajo za hitro vgradnjo in imajo zaradi baterijskega napajanja omejeno življenjsko dobo. Zaradi miniaturnosti nimajo vgrajenih kristalnih oscilatorjev, zato imajo slabo frekvenčno stabilnost. Večji oddajniki imajo izhodno moč od nekaj 10mW do 1W, napajajo se lahko iz baterij ali električnega omrežja. Lahko se jih vdela v povsem običajne predmete, kot so razdelilna vtičnica, vžigalnik, pepelnik, vaza, kalkulator, svinčnik itd.

Druge metode za prisluškovanje

V nadaljevanju sem navedla druge metode za prisluškovanje, ki pa se redkeje uporabljajo. Prisluškovati je možno tudi s kontaktnimi metodami iz sosednjih prostorov. Sodobni stetoskopi lahko zaznajo govor za 1,5 metra debelo steno in so lahko priključeni tudi na oddajnik.

S pregledom površin in uporabo merne tehnike, je skoraj nemogoče odkriti optični mikrofonski, saj nima kovinskih delov, ojačevalnik, na katerega je priključen z optičnim vlaknom, pa je lahko oddaljen tudi do 1000 metrov.

Cevi in zračniki so odlični zvočkovodi, zato se morajo pri gradnji v njih postaviti kovinske mreže. Kanali naj ne bodo ravni, ampak naj bo vanje vgrajen labirint z oblogo, ki vpija zvok.

Prisluškovanje je možno tudi z usmerjenimi mikrofoni. Ti so lahko v obliki puške; to je ena

ali več različno dolgih cevi z lijakom, povezanih na ojačevalnik, ali parabole, ki ima v fokusu nameščen mikrofonski. Oba sistema zadovoljivo delujeta v okoljih, kjer ni preveč zvočnih motenj.

Z metodo infrardečih svetlečih diod deluje oddajnik, kateri uporablja za prenos zvoka človeškemu očesu nevidno svetlobo. Takšni oddajniki se uporabljajo na krajših razdaljah. Bolj izpopolnjena so laserska prisluškovalna sredstva. Na začetku razvoja se je z njimi merilo gibanje okenskih stekel, ki se je lahko poslušalo v sprejemniku. Gibanje stekel oz. tresljaje povzročajo govor in šumi v okolici. Čeprav se šumi do neke mere dajo filtrirati, ta metoda vseeno ni dala želenih rezultatov. Z uporabo laserjev, ki delujejo na valovnih dolžinah blizu infrardečega področja, se lahko svetlobni snop usmeri na stekleno površino v prostoru, pri tem pa se v sprejemniku slišita samo govor in šum v prostoru. Ena izmed najbolj razširjenih uporab infrardečih oddajnikov so zagotovo daljinski upravljalci televizij, radia ...

Izmenjava informacij z visokofrekvenčnim zaporedjem impulzov – »izdajalsko sevanje« nastaja praktično v vseh delih računalnika. Video in grafične kartice, tiskalniki, monitorji si na tak način medsebojno izmenjujejo informacije, ki se tako širijo v prostor skozi še tako majhne odprtine. Tehnologija prestrezanja omenjene elektromagnetne radiacije imenujemo TEMPEST (Electro-Magnetic Pulse Emanation Surveillance Technology). Ista kratica pomni tudi standard, kateri predpisuje tehnološka merila za zaščito pred takšnim sevanjem.

Tudi ko sogovornik prikrito uporablja magnetofon ali drugačno snemalno napravo ali ko je le – ta skrita v prostoru, jo obravnavamo enako kot vsa tehnična sredstva za prisluškovanje.

Najprimernejša skrivališča za obveščevalno tehnična sredstva:

- spodnji deli miz, stolov, omar,
- telefonski aparati,
- namizne svetilke,
- grelna telesa,
- priključki telefonov in električnih naprav,
- računalniki in njihova oprema,
- okrasni predmeti,
- darila
- ...

Možnost popolne obveščevalne »kontrolne« oziroma pridobivanja podatkov imajo državne obveščevalne službe. Njihovo delo zajema prestrezanje vseh komunikacijskih oblik (telefon, telefaks, mobiteli) in vodenje operacij, kot so: odkup predmetov, podkupovanje, dostop do računalniških sistemov bank, tajno opazovanje, sledenje in snemanje.

1.2 ČLOVEŠKI FAKTOR

Za zaščito delovanja od zunaj je temelj dosledno spoštovanje hišnega reda, ki mora določiti tudi postopke za delo z obiskovalci, serviserji... Za zmanjšanje škodljivega delovanja od znotraj se mora ob spoštovanju hišnega reda posvetiti velika pozornost tudi kadru, ne glede na položaj. Običajno se sovražno delovanje od zunaj opira na notranjo pomoč. Rutinski varnostni ukrepi ne smejo uspavati, saj ne zagotavljajo absolutne varnosti.

1.3 PREDLOGI UKREPOV ZA ZAVAROVANJE

Kje vse in kako prisluškovalec lahko s tehničnimi sredstvi pridobi podatek ali informacijo, je odvisno od njegove tehnične usposobljenosti, finančne podpore, organiziranosti itd.

Sami lahko z določeno mero pozornosti, vzdrževanjem reda in samozaščitnim delovanjem v večini primerov onemogočimo napadalcu enostaven dostop do infor-

macij. Gašperin in Repinc (2007) sta navedla naslednje ukrepe:

- zaklepanje prostorov s tehnično kvalitetnimi ključavnicami,
 - ureditev kontrole dostopa v prostore (logiranje dostopov in možnost rekonstrukcije vstopov),
 - namestitev alarmnih naprav,
 - preverjanje osebja,
 - redno pospravljanje in shranjevanje občutljivih dokumentov v zato primerne prostore (blagajne, omare ali pa tudi sefi),
 - uporaba kriptozoščitnih naprav pri komuniciranju po javnih omrežjih,
 - uporaba različnih zaščitnih sistemov pred vdori v računalniško opremo: oprema za zaščito osebnih računalnikov, oprema za zaščito računalniških mrež pred vdori od zunaj (zunanje računalniške mreže, internet, itd.)
 - najbolj občutljive prostore (označene z oceno strogo tajno – varnostno območje 1) opremiti skladno s standardi TEMPEST,
 - periodično opravljanje protiprisluškovalnih pregledov prostorov.
- Poleg tega pa je tukaj potrebno dodati še:
- poučevanje zaposlenih o samozaščitnem obnašanju (zaklepanje delovnih miz, omar, pospravljanje, pozornost do tujcev v objektu ...),
 - kakovostne rezalnike papirja,
 - računalniški zasloni in table naj bodo obrnjene stran od okna, nasproti oken naj ne bo večjih steklenih površin,
 - dokumente, magnetofonske trakove, diskete in druge nosilce zaupnih podatkov je potrebno hraniti v ustreznih blagajnah,
 - pregledati vse predmete (pohištvo, opremo, darila...), ki se prinašajo v varovane prostore, tudi če se vračajo s popravila,

- v varovanih prostorih organizirati čiščenje pod nadzorom.

Nasveti za učinkovito zavarovanje zaupnih pogovorov:

- nenadno sklicani sestanki,
- razgovori naj ne bodo vedno v istih prostorih,
- razgovori naj ne bodo v prostorih z odprtimi okni ali v prostorih, kjer so zračniki, kamini,
- omejite število udeležencev sestanka le na najnujnejše,
- posebna pozornost naj velja zapisnikarju ali snemalcu,
- prepovejte ali preprečite uporabo ali vnos mobitelov.

2 PROTIPRISLUŠKOVALNI PREGLEDI

Pred opravljanjem protiprisluškovalnih pregledov je po mnenju Gašperina in Repinca (2007) potrebno opraviti oceno grožnje in analizo ranljivosti. Grožnja sta opredelila kot lestvico od 1 do 9. Grožnja narašča s stopnjo težavnosti odkritja prisluškovalne naprave. Osnovni namen analize ranljivosti je odgovoriti na naslednja vprašanja:

- Kdo je možni prisluškovalec?
- Kakšno informacijo išče?
- Kje bi utegnil prisluškovati?
- Kje bi s prisluškovanjem napravil največ škode?
- Kako lahko prisluškuje?
- Pričakovani efekti ob eventualnem razkritju tajnosti (službene, privatne).
- Ali je prostor dejansko varen kot se pričakuje?

Za preglede prostorov in odkrivanje obveščevalno tehničnih sredstev skrbijo izurjene in opremljene strokovne ekipe. Lahko pa se kupi veliko drage in kakovostne opreme za odkrivanje obveščevalno tehničnih sredstev, vendar je človek še vedno velik dejavnik tveganja pri izvajanju pregledov, posebno če smo pri pregledih zadovoljni le z rezultati meritev in smo slepi v okolju, v katerem delamo.

O prihodu ekipe za izvajanje varnostno tehničnega pregleda naj bodo obveščeni le najnujnejši, predvsem pa se o prihodu ekipe ne pogovarja v prostoru, ki se mora pregledati ali pa po telekomunikacijskih sredstvih. Pri delu se morajo člani ekipe zavedati, da so lahko opazovani ali poslušani, zato naj delo poteka v popolni tišini. Pri delu morajo imeti člani ekipe dostop do vseh prostorov, tudi sosednjih in v vse dele pohištva. Pregledati morajo tudi sosednji etaži, komunikacijske jaške, dimnike, zračne tuljave, jaške dvigal ...

Delo naj ne poteka v časovni stiski. Ko je pregled končan, je zelo pomembno, da je potrebno prostor zavarovati ter pregledati osebe in predmete, ki se prinašajo v varovani prostor!

Protiprisluškovalni pregled se začne s spoznavanjem položaja objekta, režimov vhodov, seznanjanjem s sosednjimi prostori, v zadnjem času opravljenimi posegi na objektu, položajem šibkotočnih in jakotočnih omar, potekom kabljskih napeljav. Sledi iskanje prikritih napeljav in sredstev, pregled žičnih povezav in kontrola spektra radijskih frekvenc. To zaporedje ni predpisano in se prilagaja pogojem na objektu. Objektu in oceni ogroženosti se prilagodita tudi tehnologija in obseg dela.

Protiprisluškovalni pregled razdelimo na:

- osnovni fizični oziroma vizualni pregled prostorov in neposredne okolice;
- protiprisluškovalni pregled prostorov in neposredne okolice s pomočjo elektronskih instrumentov in sistemov.

2.1 IZVAJALCI

2.1.1 Policija

Sestavni del izvajanja nalog policije so tudi protiprisluškovalni pregledi. Izvaja jih organizacijska

enota generalne policijske uprave, pristojna za zaščito podatkov. Protiprisluškovalni pregled opredeljuje Zakon o policiji kot del protiterorističnega pregleda, ki ga izvajajo osebe s policijskimi pooblastili, zaradi zagotavljanja splošne varnosti ljudi in premoženja v določenih prostorih, objektih, napravah, na določenih območjih in v prometu zaradi zagotavljanja varnosti določenih oseb, objektov in tajnih podatkov.

2.1.2 Detektivi

Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) je po daljši razpravi in posvetovanju s posameznimi detektivi in usklajevanju z Detektivsko zbornico Republike Slovenije izdalo mnenje o protiprisluškovalnih pregledih.

MNZ je proučilo dilemo, ki se je pojavljala pri delu detektivov in se nanaša na opravljanje protiprisluškovalnih pregledov detektivov v povezavi z določbo Zakona o detektivski dejavnosti, ki določa, da detektiv ne sme uporabljati metod in sredstev, ki jih v skladu z zakonom uporabljajo službe državnih organov.

Protiprisluškovalnega pregleda ne moremo enačiti s prikritimi ukrepi in metodami dela Policije, Sove in OVS MO, zaradi česar MNZ tukaj ne vidi zakonske podlage za omejevanje protiprisluškovalnih pregledov, ki jih v okviru detektivske dejavnosti opravljajo posamezni detektivi.

V kolikor pa detektiv ob opravljanju protiprislušnega pregleda pride do podatka o storitvi kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti je dolžan na podlagi 12. člena Zakona o detektivski dejavnosti izpolniti svojo prijavno dolžnost in podati ovadbo pristojnemu organu (Mate, 2005).

3 USPOSABLJAJE

V preteklosti so protiprisluškovalne preglede opravljale le državne službe, zato so samo

le – te izvajale usposabljanje. Z razpadom skupne države je tovrstno izobraževanje zamrlo, nihče pa ni nadalje prevzel vloge inštituta za usposabljanje. Državne službe znanje preverjajo in dopolnjujejo v sodelovanju s tujimi službami, na tečajih izdelovalcev opreme, na strokovnih razstavah in individualno. Zasebna podjetja pa večinoma ob majhnem vlaganju v opremo še manj vlagajo v znanje, tako na splošno, kakor tudi pri opravljanju protiprisluškovalnih pregledih. V tujini skoraj vsa podjetja, ki proizvajajo opremo in del večjih podjetij, ki se ukvarja s pregledi organizirajo izobraževanja izvajalcev protiprisluškovalnih pregledov. Ob zahtevanih psihofizičnih lastnostih in dobrem poznavanju vseh vrst varovanja, elektronike, telekomunikacij in informacijskih tehnologij morajo izvajalci pregledov opraviti strokovni tečaj, ki je interdisciplinarno zasnovan in poteka v več fazah.

Izobraževanje za tiste, ki se želijo s tem delom ukvarjati poklicno, obsega načeloma naslednje teme:

- osnove elektronike,
- informacijski sistemi,
- obveščevalni postopki in tehnike,
- varovanje,
- kriminalistika,
- spoznavanje sodobnih aparatov,
- praktično znanje.

4 ZAKLJUČEK

V informaciji je moč! Kakor vemo, da je v informaciji moč, ravno tako pa se moramo zavedati tudi, da je moč v znanju in da je naložba v znanje naložba v prihodnost, takšna prihodnost pa je apriori temelj za razvoj. Človek, ki misli, da je sam sebi dovolj in da poseduje dovolj znanja, se krepko moti... »Vem samo to,

da nič ne vem.« Sokrat je imel v marsikaterem pogledu prav. Pri tematici prisluškovanja se moramo zavedati potrebne uspo-

bljenosti in strokovnosti osebja, ki opravlja protiprisluškovalne preglede. Nujno je permanentno in doživljenjsko izobraževanje

in usposabljanje, saj vemo, da se medosebne komunikacijske tehnologije in tehnologije za prisluškovanje silovito razvijajo.

Vrednotenje detektivskega dela

Cenjeni ali ceneni

Edo Posega

Ob sklepanju detektivskih poslov je pomemben del tudi dogovarjanje o ceni. V razgovorih s kolegi detektivi sem zaznal, da jih večina kot ceno predlaga priporočeno ceno urne postavke DeZRS, 40,00 EUR in morebitno nagrado. Izvedel sem tudi, da nekateri ponujajo storitve tudi 50 % ceneje, nekateri pa tudi 100 % dražje.

V lanskem in deloma še tudi letošnjem letu sem precej sodeloval z detektivi iz Evrope, Azije in ZDA. Cena, ki so jo zahtevali za opravljeno delo, je bila različna, skupna značilnost pa je, da je bila kar nekajkrat višja od tiste v Sloveniji.

Preden vam predstavim cenik tujih detektivov ali agencij, ki sem jih prosil za pomoč, pa še navajam, kaj sem od njih zahteval.

Zbral sem informacije o še eni verigi, dobri stari PONZI je spet deloval in je več kot 100 Slovencem veriga odnesla preko 2,5 milijona EUR.

Zahteval sem naslednje podatke:

- treba je ugotoviti in/ali potrditi identiteto dveh oseb, ki sta izvršili goljufijo v Sloveniji in se predstavljali pod določenimi imeni in priimki;
- ali lahko na legalen način v nakazani banki ugotovijo stanje tega računa in ali lahko na zakonit način zadržijo praznje-

nje tega računa do pridobitve odredbe ali drugega pravnega akta iz Slovenije.

Vse agencije sem našel na spletu in razen ene so vse članice različnih mednarodnih detektivskih združenj. Ponudbe, ki sem jih dobil, so bile naslednje:

ZDA

Na Florido sem poslal zahtevo, da ugotovijo ali je določena oseba vstopila v ZDA, se prijavila in odprla podjetje.

Za podatek o vstopu v ZDA in prijavo bivališča so zahtevali 900 USA \$, za podatek iz javne knjige o registraciji podjetja pa so želeli 600 USA \$.

Japonska

Zahteval sem podatke iz javne knjige o registraciji podjetja in ali firma še obstaja.

Informacijo sem dobil za 500 EUR. Tu sem naletel na zanimiv podatek. Po izjavi detektiva lahko v tujino pošiljajo podatke o firmah oz. pravnih subjektih, ne smejo pa v tujino pošiljati podatkov o osebah.

Španija

Delo so bili pripravljene opraviti in sicer za 120 oziroma minimum 100 EUR za delovno uro in stroške poti, hrane, prenočišča itd.

Nizozemska

Oba podatka in še preverbo finančnega stanja enega od iskanih bi opravili za 3000 do 5000 EUR.

Velika Britanija

To je edina agencija, ki so jo preko spleta našli moji naročniki sami. Niso člani nobenega združenja, baje se jim zdi previsoka članarina, 150 funtov. Pripravljene so bili prevzeti delo in najti denar ter ga prenesti na drugi račun in čakati na odredbo slovenskih sodnih organov. Za opravljeno delo so zahtevali 4500 funtov.

Kenija

Pred leti sem sodeloval s kenijskim detektivom. Od njegove agencije sem zahteval podatke, kako se da pridobiti koncesijo za igralne avtomate na kenijski obali. Podatke mi je poslal za 2000 DEM.

Še enkrat ponavljam, da so to cene, ki so jih ponujale agencije, ki sem jih zbral in ni to cenik za vse agencije po posameznih državah.

Kljub številnih pomanjkljivosti pa se mi zdi, da se mora ob njih zamisliti naša zbornica in detektivi ob sklepanju poslov. Ne nazadnje pa bi se morali z njimi seznaniti tudi naročniki, ki ne cenijo našega znanja in izkušenj.

Detektivski pozdrav

SEZNAM DETEKTIVOV Z VELJAVNIMI LICENCAMI

Priimek in ime Naslov sedeža dejavnosti, kraj	Št. licence	Priimek in ime Naslov sedeža dejavnosti, kraj	Št. licence	Priimek in ime Naslov sedeža dejavnosti, kraj	Št. licence
AJKUNIČ Mujo Sallaumines 9/a 1420 Trbovlje	105	GUČEK Branko Ločica ob Savinji 138 3313 Polzela	086	MILOŽIČ Samoel Na Dobravi 43 2204 Miklavž	119
BAČAR Boris Preglov trg 7 1000 Ljubljana	039	HARIH Stanislav Moša Pijade 23 2000 Maribor	037	MILOŽIČ Vladimira Na Dobravi 43 2204 Miklavž	120
BALAJ Florim Gradnikove brigade 10 5271 Vipava	046	HVALA MEDVED Ivan Zelena pot 16 1370 Logatec	122	MISJA Štefan Kajuhova ulica 2 8340 Črnomelj	112
BANOVEC Darja Ul. Slavka Gruma 90 8000 Novo mesto	077	JAKLIČ Janez Vodnikova 65 1000 Ljubljana	012	MLAKAR Stanislav Zdravkova 10 2000 Maribor	095
BRENČIČ Franci Luče 1 1290 Grosuplje	072	JAZBEC Franc Mostečno 54 2321 Makole	076	MRAK Simon Štefotova 26/b 4208 Šenčur	102
BIZJAK Nataša Golovec 40 1420 Trbovlje	125	JELENKO Oto Hotunje 43/a 3232 Ponikva	106	MURKO Mitja Malija 23/b 6310 Izola	103
ČAVLOVIČ Marko Kidričeva cesta 66b 4220 Škofja Loka	044	KAC Jasna Trg Dušana Kvedra 10 2000 Maribor	063	NOVAK Stanislav Kremen 48 8270 Krško	093
ČERV Zdravko Pod vinogradi 5 8351 Straža	088	KLAVORA Mitja Cesta na Svetje 9 1215 Medvode	042	NOVAK Vasja Brilejeva 13 1000 Ljubljana	059
DOMJANIČ Rudolf Medno 64 1210 Ljubljana-Šentvid	082	KRIVEC Katja Šekspirova 10 2000 Maribor	126	OLENIK Andrej Babiči 14 6273 Marezige	117
DRAGAŠ HROVAT Barbara Luče 18 1290 Grosuplje	130	KRANJC Milan Gornji trg 22 2344 Lovrenc na Pohorju	031	OSET Gregor Knafelčeva 26 2000 Maribor	109
DVOJMOČ Miha Gradišče nad Pijavo Gorico 1291 Škofljica	116	KREK HVALEC Petra Sernčeva ul. 2 2310 Slovenska Bistrica	101	PAVLIN Marjan Markova pot 8 5290 Šempeter pri Gorici	069
DVORŠAK Andrej Posavskega 5 1000 Ljubljana	047	KUHANEC Zoran Lendavska ul. 18 9000 Murska Sobota	074	PEČOLER Ignacij Legen 133 2383 Šmartno pri Slov. Gradcu	132
DVORŠAK Helena Dunajska cesta 158 1000 Ljubljana	115	KUKOVEC Adolf Ljubljanska 56 3000 Celje	008	PEINKIHER Anton Zebretova 16 1000 Ljubljana	123
EDER Anton Brilejeva 2 1000 Ljubljana	107	MARINI Simon Logarovci 48 9242 Križevci	124	PERKO Jože Ul. Slavka Gruma 54 8000 Novo mesto	041
FRANJIČ Slavko Gašpersiščeva 5/a 1000 Ljubljana	009	MIKLAVC Matjaž Matjaževa ulica 7 1000 Ljubljana	048	PERŠAK Boris Šolska ulica 16 2342 Ruše	090
GEČ Vlado Zgornji Kozji vrh 10 2360 Radlje ob Dravi	121	MILOŽIČ Martin Bergantova ul. 6 2204 Miklavž	001	PETEK Silvo Trg Leona Štuklja 5 2000 Maribor	127

SEZNAM DETEKTIVOV Z VELJAVNIMI LICENCAMI

Priimek in ime Naslov sedeža dejavnosti, kraj	Št. licence	Priimek in ime Naslov sedeža dejavnosti, kraj	Št. licence	Priimek in ime Naslov sedeža dejavnosti, kraj	Št. licence
PETAČ JUG Mateja Cesta Maršala Tita 45 4270 Jesenice	097	ROMIH Hinko Trubarjeva ulica 15 3240 Šmarje pri Jelšah	050	TORKAR Julijan Bošamarin 67 6000 Koper	006
PIRC Greta Ul. Stanka Škalerja 17 8250 Brežice	096	ROZMAN Franc Cesta na Markovec 7 6000 Koper	055	TRIVUNOVIČ Janko Kolodvorska 7 1000 Ljubljana	084
POSEGA Edo Brilejeva 6 1000 Ljubljana	040	SKOK Polona Pšata 78 1262 Dol pri Ljubljani	129	TRTNIK Zvonimir Pot v zeleni gaj 1129 Ljubljana Zalog	099
POŽRU Josip Aleksej Dolenjska cesta 21 1000 Ljubljana	104	ŠARLAH Tomislav Pod gabri 31 3000 Celje	108	VEDENIK Mihael Bratonci 154 9231 Beltinci	085
PRISTOV Milan Šared 37/b 6310 Izola	089	ŠKRABAR Bernarda Prapreče 21A 3305 Vransko	113	VOURI Štefan Vrtna ulica 6 9000 Murska Sobota	083
PRIZMIČ Zdenko Mlinarska pot 5 8000 Novo mesto	068	ŠKRABL Matjaž Babnogoriška c. 1291 Škofljica	118	VRTOVEC Zmago Trinka Zamejskega 20 5250 Solkan	052
RAZDRIH Franc Kidričeva cesta 66b 4220 Škofja Loka	014	ŠPINDLER Ladislav Pot čez Gmajno 98 1000 Ljubljana	027	ZEMLJAK Alojz Planinska c. 40 8290 Sevnica	071
REBOLJ Izidor Vrtnarija 6/c 1360 Vrhnika	049	ŠPRAH Milan Zlatoličje 95 2205 Straše	060	ZORN Danilo Andrej Breg 16/b 5000 Nova Gorica	020
RENČELJ Zdravko Povir 54/e 6210 Sežana	003	TAJNŠEK Tibor Trubarjeva 79 3000 Celje	114	ŽAŽE Simona Moškričeva 44 1000 Ljubljana	131
RITUPER Ludvik Jakobovo naselje 23 9000 Murska Sobota	030	TOMIČ Igor Setranska vas 14 4224 Gorenja vas	128	ŽIŽEK KOŠIČ Milena Gotska ulica 12 1000 Ljubljana	057

SEZNAM DETEKTIVSKIH DRUŽB

Detektivska agencija Raf, Razdrih & Co, d.n.o.Kidričeva cesta 66b
4220 Škofja Loka**Detektivska agencija SIGUREX Pavlin & Co, d.n.o.**Markova pot 8
5290 Šempeter pri Gorici**Detektiv biro Jelenko in drugi, d.n.o.**Trg Leona Štuklja 5
2000 Maribor

